

No. 8—VOL.—LIV

FRIDAY,
24TH FEBRUARY, 1956

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN

SOUTH-AFRICAN PRESS-LIBRARY
26 FEB 1956

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

*

SENSATIONAL

NEW

SERIAL

'THE

PRODIGAL'

By

Simiso Ngwane

*

Beginning

Next Week

*

ALWAYS aim at complete harmony of thought, word and Deed: Always aim at purifying your thoughts and everything will be well. There is nothing more potent than thought. Deed, follows word and word follows thought. The world is the result of a mighty thought and where the thought is mighty and pure, the result is always mighty and pure.

—Mahatma Gandhi.

*

*

KIND words do not cost much. They never blister the tongue or lips. Though they do not cost much, they accomplish much. They make other people good-natured. They also produce their own image in other men's souls, and a beautiful image it is.

—Pascal.

*

*

THE world is a looking glass, and gives back to every man the reflection of his own face. Frown at it, and it will in turn look sourly upon you; laugh at it, and with it, and it is a jolly kind companion.

—Thackeray.

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones?

**Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY,
the best of all Gifts.**

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance

Company Limited

Principal Controlling Officers:

Rustomjee (Pty.) Ltd.

**140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.**

**NEW NYLON
SAREE MATERIALS**

— JUST ARRIVED —

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd.	Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.	Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.	Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.	CHILDREN'S SCHOOL WEAR Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.	CHAMPALS! Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Coloured Georgettes 45" 3/11 yd.	Also Leather 8/6 & 10/6 pair
BLOUSES Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.	

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Karanja due 1st March. Sailing 6th March 1956,
For Bombay via Karachi.
S.S. Kampala due 30th March. Sailing 4th April 1956.
For Bombay.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow
Fever inoculation requirements and obtain certificates from their
nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from
private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class single without food	£83-10-0
Second " " " "	55-0-0
Third Class Bunk	28-10-0
Muslim Special Food	£11-10-0
Ordinary Food	£4-18-0
Hindu Special Food	£10-3-0
Ordinary Food	£4-6-0

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by com-
munication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 24TH FEBRUARY, 1956

Challenge From Parliament

EVENTS in Parliament continue to be most disturbing to every good South African. The Nationalists are so drunk with power now that they are turning Parliament into a mere rubber stamp of the Nationalist Party. Parliament in South Africa has never been something which belonged to all the people of South Africa. It has always been the exclusive preserve of people with a White skin. Because of this Parliament passed laws which are directly responsible for the bitter relations between Black and White to-day.

But the Nationalists have not been satisfied with keeping Parliament for the Whites only. Now they want to turn it into the exclusive preserve of those who think as they do; exclusive in the sense that they alone will be free to do what they like against anybody, with no constitutional authority to stay their hand.

This, however, is not the beginning of the process. We are now at the end of the series of moves whereby the Nationalists have tried to take South Africa towards an Afrikaner dictatorship. They are not very far from their goal now.

This fact alone constitutes a challenge to every good South African. Why should South Africa become a dictatorship against the will of the majority of its people? Why should the overwhelm-

ing majority of the nation—Black and White—allow themselves to become the plaything of a mere handful of political adventurers?

The answer is simple. South Africa is going to become a dictatorship because the overwhelming majority of the White people do not mind living in a dictatorship where they are herrenvolk. All along, South Africa has been a paradise for the person with a White skin. Things have changed now. The White skin no longer entitles one to privilege. What matters now is what one thinks; what one believes.

For our part, this is an extremely healthy development. It shows that the nation is getting well to maturity. People are beginning to examine situations objectively and allow themselves to be guided by the truth and no longer by the frothings of irresponsible, race-hating politicians. In their assessment of the truth, very many White South Africans realise now that race, blood and colour are very dangerous unifying factors.

But this is not enough. Merely to see in blood, race and colour dangerous evils incites to extremism on the side of the ruling minority. They will resort to more irresponsible courses—the Senate Act is a case in point—in attempts to frighten the rebellious White into toeing the racialist line. No mistake must

be made here. The Nationalists will not stop messing things before they have either been thrown out of power or civil war has broken out between one section of the White community and the other.

People wedded to wicked ideas of the type embraced by the Nationalists begin to see reason only after catastrophe and not before. In these circumstances the Nationalists, whether they realise it or not, work for the ultimate destruction of South Africa. No mistake must be made here. Given the choice between a South Africa in which race equality was a reality and destruction, the true Nationalist would sooner see himself destroyed. Nationalist spokesmen have said it time and again, right in Parliament that a Black man would enter Parliament over their dead bodies. This is the temper from which emanates all the evils the country suffers from to-day.

This is the evil attitude which hovers around Parliament to-day. This evil threatens not only the Black man; it threatens every Whiteman who is a democrat.

In these circumstances both the Black and the White democrats are called upon to re-evaluate afresh their positions. The common threat to them both requires that they should regroup their forces for purposes of pooling their resources if the apartheid madness is ever to be stopped. What goes on in Parliament is a clear indication that the White democrat is as much in danger as the man of colour. Salvation for both lies in standing together, through thick and thin in unyielding resistance to apartheid.

In a special sense we have to thank apartheid for having created situations where democrats on both sides of the colour line could see their position in the light of the common threats to their very beings. It is for them to learn the lesson of history—that salvation for those who are threatened together lies only in their presenting a united front against apartheid. ☺

MR. MANILAL GANDHI

MR. MANILAL GANDHI is still in the same condition, is making a slow recovery.

We are thankful to all our friends who show their kind concern over Mr. Gandhi's health, by sending flowers and inquiring about his health. If we have not replied to their letters or written a note of thanks we ask to be apologised.

We have asked for contribution from our readers, in the way of Short Stories, jokes, Interesting Experiences etc., but regret to note that the response is very slow. We hope to receive more in the future.

Is democracy such a living faith in this country that men and women will see in those who believe the things they believe on the other side of the colour line, true friends and allies to the last? We think democracy is still a living faith, strong enough to awaken very many to the need for standing together in the face of attacks on the democratic way of life. We are reinforced in our thinking by the fact that democracy is no longer a way of life in the present situation; it is something on which the survival of minorities which

do not accept apartheid depends.

Fortunately for South Africa, foundations have already been laid for working together. The Liberal Party is the only sane political party at the moment. It invites to its banner all, from both sides of the colour line, who reject apartheid and adhere to the democratic way of life. It provides the only realistic answer to the madness of the Nationalists and promises to create a powerful force with the potential to bring apartheid crashing to the ground. For, who can stand in the way of nine million non-White demo-

crats working hand in hand with White democrats?

For our part we believe that now is the time for every good South African to give every possible support to the Liberal Party because it holds out the only prospect of a peaceful way out of our present troubles. The United Party would not make things better. It does not enjoy the confidence of the man of colour, whom race oppression has hurt most.

The challenge from Parliament demands an answer. We think that the most effective answer is for Black and White democrats to join the Liberal Party.

Morality Of Total Apartheid

(C. W. M. GELL)

IN response to a question from his Humansdorp audience as to whether the "Native state" would constitute a military or other threat to the "white state" after total apartheid, the Rev. W. A. Landman is reported to have said that Natives differ "ethnically" even more than the French and Germans, and that the Tomlinson Commission was thinking in terms of seven, small "Native states" based on the present reserves and "ethnic grouping."

It is not absolutely clear from this report whether Sabra's chairman supports the plan, but it appears that he does. What he later said at Uitenhage makes it even more likely.

If so, one must put the question to him: "Suppose you are wrong. Suppose Africans do not differ as much as you and Dr. Verwoerd imagine. Suppose these seven small states wish to amalgamate. Are you going to insist on their remaining 'ethnically' and administratively separate, lest they constitute a threat to the 'white state'?"

This is the immediate but lesser question that arises from Mr. Landman's remarks. There is, however, a far more fundamental question. Mr. Landman has been moved to his crusade for total apartheid by the sincere conviction that anything less than total apartheid is morally indefensible. He totally condemns

any idea of perpetuating the baasskip status quo.

But he may legitimately be asked to consider whether it is any easier to defend partition on moral grounds, if it is proposed as 38 per cent of the Union to the 21 per cent white minority and 12 per cent to the 79 per cent non-white majority? Even if Coloureds are included (and then they must, on moral grounds, be integrated fully) with the Whites, and Indians discounted (though on what moral ground could this be done?), the position would still be that the White-Coloured state would be claiming 88 per cent of the Union for much less than half the number of Africans who are to be offered 12 per cent.

Moreover, that 12 per cent is in six large pockets and many small, scattered fragments. It contains few of the Union's capital works which have been built with black labour as well as white finance and direction. It is without the possibility of useful railways and contains no port (not even, Dr. Verwoerd says, poor little Port St. John's which no sizeable steamer could enter anyway). Finally, as the Tomlinson Report will surely say, it cannot pretend (even after the fullest development) to support our entire African population, as Mr. Landman considers morally essential under total apartheid.

Nor will the incorporation of the Protectorates (if it ever hap-

pens) improve the position. For, although they would bring the "Native State" (or states) up to 45 per cent of "the area of greater South Africa," over three-quarters of this 45 per cent would consist of the already overpopulated mountains of Basutoland and the arid steppe of the Kalahari.

It is really quite clear that any moral settlement on total apartheid lines would involve offering non-whites nothing less than the Transvaal, Free State and Natal, retaining perhaps the Cape Province as the "white state."

Realisation of the utter impossibility of ever reconciling white South Africans to so tremendous a visible material sacrifice, as well as his understanding of the truth that any settlement based on repudiation (by whatever name it is called) is basically un-Christian, probably accounts for Prof. B. B. Keets' divergence from Mr. Landman's views. For both these two eminent D.R.C. intellectuals—and

others like Dr. Ben Marais—are men of profoundly disturbed consciences, seeking with deep and patent sincerity for the just and ethical solution to our fundamental human problem. If these souls in torment decide temporarily for the radically opposed goals of a unified human society and total territorial apartheid, the contrast is more apparent than real.

Beyond these paradoxes, after further conflict in their consciences between the conventions of our present society and the verities of the great spiritual discipline that they serve, the truths are waiting for them that "oneness in Christ" is an ideal to be fought for and realised in this world as well as in the next; that faith in God involves also faith in man, however fallen; that we should go forward together as human beings, whatever our colour or culture, accepting the risks as proof of our faith, "putting our hand into the hand of God."

Liberal Party Of S.A.

National Office: With effect from February 13th the National Headquarters of the Liberal Party has been moved from Cape Town to 240 Church Street, Pietermaritzburg. Mr. E. V. Mahomed, of the Natal Provincial Division, has been elected National Treasurer of the Party.

Natal Provincial Division: During the first half of February meetings of the Natal Provincial Committee and of the Coastal and Inland Region Executive Committees were held. At these meetings the Liberal Party's activities in the province, during the next few months were planned. The Coastal region has arranged a public meeting to be held in the Caxton Hall, Durban, on March 14th. The main speaker will be Mr. J. K. Ngubane and his subject will be "African Political Movements." A meeting of the Stanger Branch will take place at the end of February and plans will be laid to stage meetings and establish branches in other towns on the North Coast. The Coastal Region also plans to extend its activities in the South Coast area during the current year.

The Inland Region will stage its first public meeting at Pentrich late in February, or early in March, at a date still to be arranged. The main topic of the meeting will be the Group Areas Act and the main speaker will be Prof. L. Kuper. During

March the annual general meetings of the Pietermaritzburg and Edendale Branches will be held.

Both the Inland and Coastal Regions have drawn up plans for a series of house meetings to be held in Durban, Pietermaritzburg and the country areas. It is planned to hold about four such meetings monthly.

In Northern Natal the Liberal Party will continue the activities which were started at the end of 1955. The Provincial Secretary will be visiting these areas during the last week of February and will be discussing plans for the future with local members of the party.

United Nations Children's Fund

United Nations.—The United Nations Children's Fund (UNICEF) has approved aid, since 1949, that will set up a total of 165 milk and other food processing plants in countries lacking adequate facilities. Some 124 of these plants already are in operation in 27 countries. The majority of the plants—135 of the total—will be devoted to processing fluid milk, while 27 others will produce powdered milk. When all are in full operation, some four million children and expectant and nursing mothers will benefit from free or low-cost food rations.

ONE LIBERAL'S FAITH

SPEAKING in a symposium on the outlook for the future some weeks ago Prof. Keppel-Jones lived up to the reputation, which he has gained from his book "When Smuts Goes," as a prophet of doom. Only an immediate and complete change of heart on the part of White South Africa, he believes, can avert catastrophe. Since such a change is unthinkable we are doomed. He argued his case well, and events as they are developing in North Africa and as they developed recently in Kenya support his thesis. In Kenya the Whites remained obdurate right until the terrible Mau-Mau overtook them; in North Africa it is clear that it will be the same. A newspaper correspondent reports from Algiers that ten years ago the Muslims would have eagerly accepted French citizenship. Now it is too late. There have been too many broken promises. How many more broken promises have there not been in South Africa? I confess to being in a sombre mood, yet coupled with a growing faith which I should like to share with others. It is not an orthodox faith but it is not aimed against any of the orthodox faiths. I have called it one *liberal's* faith because my own support of the liberal cause derives from it, but the word "one" must also count as an operative word as I may claim to speak only for myself.

It is natural and understandable that the non-European public of South Africa should feel less concern for the impending fate of French colonists in Algeria and for such classes of people elsewhere than I do. I recognise that these colonists are, by and large, more to blame for the situation in which they find themselves than are any other living persons concerned. They cannot fairly be blamed for being in Algeria—they were born there, but it is obvious that the vast majority of them insist, as at present does the vast majority of White South Africans, on a privileged position, and for this they can be blamed, and because of this it will be less unfitting that they should pay a terrible price, as seems to me now to be inevitable, than that anyone else should do so. But if I show a White bias in wishing to find some honourable and feasible way out for them which will yet see justice done I nevertheless feel even more deeply for the effects of violence on the non-Europeans of the world in their struggles for liberty, and parti-

cularly in anticipation for non-White fellow South Africans. For both history and the events of Kenya and North Africa show us that if non-Europeans are driven to the point of violence they will begin by killing each other, and in this process the very best of them will be liquidated as traitors along with the very worst. Indeed in this tragic event each side, the non-White and the White, will demand such unqualified allegiance to its own

By
C. K. HILL

particular hatred that those of any colour who will dare to continue to stand for real justice and co-operation without racial discrimination will be bracketed with those opportunists who leave their own group to side with what may seem to be the winning side. Perhaps even worse than the violence will be this almost universal confusion of the good with the evil. Yet I believe that it is tremendously important for the good to speak out more and more, not only because by doing so they increase the chances of a peaceful rectification of South Africa's great wrong of colour bar, but also because even if they fail and we are engulfed in violent racial strife their efforts are not lost. It is true that the evil men do lives after them, but it is not true that the good dies with them. It too lives on and makes the world a better place than otherwise it would have been. The efforts made by men and women of goodwill will be remembered, and men will turn from hate and passion a little sooner for the memory of them. They will go to help fill the ever growing stream of Man's experience which one-day in the immeasurable future will teach Man, or, I should prefer to say, Life, to live in harmony.

Very unoriginally I believe that what is needed in South Africa, as elsewhere, is a change of heart, and that all efforts to better the world which do not seek a force which can change men's motives away from the self-seeking and towards the noble are misguided and vain. But one cannot change human nature I am so often told. I do not believe that this is true, or rather I do believe that there is a force which can and does change our natures,

and indeed slowly guides all Life. But except in the case of unusual individuals I do not think that it will be easy to discern such change in one country or in the world over a mere century or even over a period of thousands of years. I am speaking now of a moral and spiritual change in Man, and, indeed Life, not of material circumstances which have changed out of all recognition in the last five hundred years, nor of mass evangelisations. But if one believes, as I do, in evolution, and if one feels on reading the noble thoughts and utterances of exceptional men from many lands in many ages that here is a response to a call from outside which one feels dimly oneself, but which these men evidently felt strongly, and which is utterly unlike the instincts of self-preservation, group or individual, one is forced to believe that in the thousands of millions of years from the amoeba to Man Life has not only grown more complex physiologically, but it has been very slowly modified by a force of a moral nature whose effectiveness lies in its utter consistency—it always acts in the same direction, that of love, humility and goodness. True there have been countless more evil men, activated by hate, greed and pride, in a sense also showing a consistency, but in the long run the efforts of such men clash with each other and cancel each other. I have a scientific training may I use an analogy from Physics. A gas is made up of a great number of small particles which are continually moving about hither and thither, very frequently colliding with each other and with other matter. If we release a quantity of gas which is slightly heavier than air most of these particles will eventually sink down to somewhere near the ground because of a weak downward force of gravity which the earth exerts on all of them. But the forces which act between the particles when they collide are very much stronger than this force of gravity, and if a particle could tell one its life story it might very well forget to mention the force of gravity. But these collision forces are in all sorts of directions and so on the average their effects on the gas cancel out. It might very well happen that a collision sends a particular particle hurtling downwards very much faster than gravity is able to make it fall. Thus if the object is to get as many particles as possible as low down as possible one might well

be tempted to try to use these collision forces. But this would be a mistaken idea for the same reason that it is a mistake to think that one can pick oneself up without pulling or pushing on something outside one's body. The collision which sends one particle downwards sends another upwards, and if the two particles are taken together the combined effect in getting them down is exactly nothing, or rather while all this is happening there is a slight total downward movement produced by the gravitational force alone. I liken the consistent moral force in which I believe to this force of gravity. A friend of mine wants to call it social science rather than God. I don't mind as long as we do not confuse it with the animal passions and instincts which I liken to the collision forces, and which I believe cannot be used by us for good purposes. But I include under "animal passions and instincts" many motives and urges which have more sophisticated names, such as profit motive, revolutionary fervour of the proletariat, patriotism, pride of race and so on. This is a tremendous subject which I cannot pursue in full but I should like in another article to develop a few consequences relevant to our South African situation.

(To be Continued)

FOR SALE

Garage Property in proclaimed Indian Area in Brits.

Stand 2½ morgen approximately with well-built garage-building, flat and dwelling house thereon. Can also be used as shop premises. Immediate occupation."

Apply:
CRAFFORD & DU-TOIT
P.O. Box 176, BRITS.

Cuticura
ANTISEPTIC OINTMENT

FOR SAFETY'S SAKE

A break in the skin is a 'way in' for germs! Apply Cuticura Ointment—quickly. To rapidly restore skin health. To combat infection. To allay soreness, and to keep the injury clean and comfortable while it heals.

FOR CUTS AND SCRATCHES

LIBERALISM RENEWED

I HAVE just finished reading, for the first time, R. F. Alfred Hoernle's "South African Native Policy and the Liberal Spirit," a brilliant and fearless book, written in 1939.

At the time he wrote it he looked forward and saw nothing but darkness. He correctly foresaw "the multi-racial society of the Union...steadily developing towards an intensification of White domination in a racial caste-structure." He decided that there were three possible roads ahead of this country which Liberals might support. They were:

(1) **Parallelism**, which maintained group separation inside a single economic society, but which discarded domination in favour of co-ordination. He regarded this as impracticable, as the Whites would, when it came to the pinch, not discard domination.

(2) **Assimilation**, by which he meant the society that the Liberal Party is pledged to—a South Africa without colour bars. He regarded this too as impracticable, and for the same reason.

(3) **Total Separation**, by which he meant the partition of this country, much less on the lines advocated by SABRA. This, too, although he felt that good might lie along this path, he dismissed for the same reason.

He believed that these problems were insoluble by the Whites, and that the real solution would come through revolution by non-White against White: "If White South Africa continues along its present path of elaborating and strengthening its dominant position in a racial caste-society, it is probable that there lies ahead of it the tragic destiny of furnishing yet another instance of the old historic truth, that the great victories of the liberal spirit have been gained when those to whom liberty has been denied, have successfully achieved it for themselves. All too often in human history those victories have been won by violent means and at a bitter cost in human lives. It may so happen at some future date in the history of South Africa."

Such was the hopeless message left by a great Liberal, a message firmly based on the evidence available to him, lucidly argued, and, up to date, fully justified.

White domination has been intensified. Many Liberals do feel hopeless as defeat follows defeat. Some Liberals—many of them in

SABRA—are working for complete separation.

And yet the official Liberal Party does not feel hopeless, and is working in the opposite direction—the direction of assimilation. Does this mean that Hoernle misread the signs? I do not think so.

By

PATRICK DUNCAN

It means in my view that the facts have changed since he wrote: His pessimism was caused by the overwhelming importance he gave, and gave rightly, to the fact of race. In 1939 racialism was at its zenith. Lothrop Stoddard had been calling the Whites of the world to arms to defend their conquests against what he termed the "Rising Tide of Colour." Anti-semitism was at its worst for a century. Hoernle envisaged the coherence of the racial groups in South Africa as a permanent phenomenon. He pictured South Africans continuing for ever to regard themselves as 'Whites', 'Africans', and 'Indians'. Now if he had been right in this, then his gloomy prognostications would have been fulfilled. He pictured the failure of the Liberals, and the consequent failure of the Whites, because to him Liberals were Whites, and the only Whites who could safely steer our country past its present difficulties.

But the situation in the world and here has changed since then. Hitler has been beaten, and anti-semitism and the doctrine of the herrenvolk were burned with him in the bunker in April 1945. The Communist world, to its credit, has always refused, at whatever short term cost, to have anything to do with racialism. The U.S.A. are clearing up the remnants of their colour-bar; Nehru is at the helm in India, and Nkrumah in the Gold Coast. And above all, atomic energy looks like opening the way to real prosperity for Africa and Asia, and thus short-circuiting the idea of a colour-war for world re-conquest. All these things have weakened racialism.

As a result we see within South Africa a breaking of the solid White front. On the one hand we see the Congress of Democrats committed to a federal alliance with the A.N.C. and the S.A.I.C. and the Coloured Peoples' Organisation. On the other we see the Liberal Party, no longer a 'White' Party, with a

membership open to all, and with a considerable non-White membership. In the Western Cape Division there is already a majority of African members. These political facts mirror the most important fact in South Africa today—that a nation is already being built out of Black and White elements. The extraordinary thing is that it is happening despite the wishes of many Whites and of many Africans.

A similar thing is happening at the other end of Africa—in Algeria. In that country there are nearly two million "Whites" and three times as many "non-Whites." In neighbouring Tunisia and Morocco France has already conceded full home rule to the "non-Whites." But she cannot do that in Algeria, for there, through economic integration, a mixed nation has been born. She will have to grant home rule in Algeria very soon—the new French Government is committed to doing so. But it will be a grant, not to Algeria's "non-Whites," but to the whole population. As an informed observer reported a month or two ago: "Two facts emerge clearly...Any attempt at making the Algerian nation a European dominion is bound to fail. Similarly any attempt to make Algeria a strictly Moslem state governed along religious or racial lines will cause a series of endless reactions on the part of the Mediterranean ("White") elements who will never accept being thrown back

into the sea. These two impossibilities appear to be clearly realised on both sides, and there lies the hope of a peaceful solution." (African News, Washington, January 1956.)

Now in Algeria as well as in the Union the birth of a new nation is very recent. Hoernle could not have known that it would not happen. If it had not happened his pessimistic forecast would have come true. But it has happened, and the boundaries of race have been crossed.

The task of the Liberal Party is to give political embodiment to this social economic fact. It cannot do it if it continues, like the short-term Liberals in Hoernle's book, merely to beg crumbs from the tables of power to alleviate the hunger of the dispossessed. Fortunately all the signs are that this phase is ceasing to exist, that Liberalism is being renewed. The Liberals that matter today are those that have seen the vision of a new South Africa, now being so painfully born, which has forgotten race, and which fosters those things that unite all South Africans, and which puts aside those things that divide us. When this new vision has entered the minds of all South Africans, and I know that it is going to do this, then democracy will for the first time in our history be possible. Nothing can now deflect the Liberal Party from this vision of a new South Africa, for there is no other sort of South Africa worth lifting a finger for.

Uganda Goodwill Delegation To India

A SIX-MEMBER goodwill delegation from Uganda will leave Nairobi by air on March 3 for a month's visit to India in response to an invitation by the Indian Council for Cultural Relations.

The delegation will consist of Dr. E. M. K. Muwazi, Secretary-General of the Uganda National Congress and a member of the Legislative Council; Mr. Paulo Muwanga, former editor of the 'African Pilot' and now an active worker of the Congress; Mrs. P. Kisosenkole, Government member of the Legislative Council, working in the Community Development Department; Mr. Sam Kulubya, Secretary of the African Chamber of Commerce; Mr. Y. Tayoleke, member of the Jinja Township Authority and a leader of the traders' co-operative move-

ment; and Mr. J. W. Lwamafa, Representative member for Kigezi in the Legislative Council.

This is the first time that a cultural visit to India by a representative group of Africans has been arranged. The group includes three Muganda and a Xosi, a Musoga and a Muchiga. Both Congress and official members of Legco are represented in the delegation and a woman leader and a newspaper man have been included.

The delegation will visit the many development projects now in hand in India, particularly the Community projects and will also visit the Indian Parliament when in session. They will tour the whole of India. Interviews with the Prime Minister Mr. Nehru and with other leaders are being arranged.—(ISI).

CRITICAL SITUATION FOR INDIAN TENANTS

The following letter has been addressed to the Minister of Health by Mr. E. H. Ismail, President of the Durban and District Indian Retailers' Association:—

DEAR SIR,—I have been asked by my Association, arising out of a resolution passed by our annual general meeting, to respectfully bring to your notice the cruel and critical situation created for Indian tenants by the removal of Rent control over business premises, and to appeal to your clemency to devise ways and means of warding off the ruin which threatens many of them as a result of the extortionate rents now being demanded by their landlords.

In some cases, rents of Indian occupied business premises have increased from 300 to 500 per centum while cases of an increase of from 100 to 200 per centum have been numerous. A crippled man who was paying £3 for his dilapidated little shanty has now to pay £13 and another man who carries on a secondhand dealer's business had his rental of £13 a month increased to no less than £79.

In addition to these exorbitant increases in rent, some tenants have had to pay goodwill amounting to as much as £1500 to prevent ejection on one pretext or other. The method adopted to hold the tenant up to ransom for this "goodwill" money is usually to serve him with a notice to vacate on the ground that the premises are required by the landlord for his own occupation.

While admitting that the Government must have some sound reason for removing Rent Control from business premises, my Association would beg leave to submit that freedom for the landlord to demand whatever rent he deemed fit could be justified only if the tenant was equally free to accept or reject that demand. The Indian tenant has no such freedom. The law confines him to certain meagre areas and even in these areas, in most cases, to a limited number of premises and no other. This has the effect of vesting landlords of Indian tenants with a monopoly of available premises and the monopoly gives them a cruel stranglehold over the Indian

tenant which they utilise to squeeze out his last drop of blood.

It will thus be seen that whatever justification there might be for the removal of rent control, as a general measure does not apply to the particular and peculiar case of the Indian tenant who is not free to change his landlord at will, and must, willy nilly, either accede to the rapacious demand of the landlord or give up his business and starve. Removal of Rent Control in his case removes the only protection he has against that rapacity.

I have the honour to be,
Sir,

Yours faithfully,
E. H. ISMAIL, President,
D. & D. Indian Retailers' Association.

"Feudal" Husbands Cause Suicides

Moscow.—Suicides among women because of a "feudal" attitude towards them by their menfolk are reported from the Moslem districts of Soviet central Asia.

Reports of polygamy even among Communist officials in central Asia have found their way into Soviet newspapers. There have also been complaints about "child brides," of young girls being carried off by dashing mountain horsemen, and of families selling their daughters to the highest bidder.

This is described in the Soviet Press as a "feudal" attitude to women and as a "relic of the capitalist past."

Mr. S. Babaev, first secretary of the Communist Party in Turkmenistan, which borders Persia, told the party congress: "Such disgraceful incidents as women committing suicides continue to take place in the Ashkhabad and Mary regions." Ashkhabad is the capital of Turkmenistan. The party secretary said Communists were carrying on inadequate propaganda work among women in this Moslem republic. —Sapa-Reuters.

ORIGINAL CORRESPONDENCE.

NATIONALIST GOVERNMENT'S REPRESSIVE LEGISLATION

THE EDITOR, 'INDIAN OPINION.'

SIR,—Since the Nationalist Party came into Power in 1948 they have devoted most of the time in Parliament introducing oppressive legislation to the detriment of the non-European. The sinister intention of the Group Areas Act, judging by some of the more recent utterances of Cabinet Ministers, Senators and Members of Parliament of the governing Party, is to apply economic persecution, and eventually deprive Indians, irrespective of whether they are South African born or not, of their legitimate right, under a democratic regime, to trade and earn an honest livelihood. By this method, obviously, the Government is hoping that having failed with its repatriation scheme, it will force Indians faced with ruination and starvation, to leave the shores of South Africa.

Needless to state that the Indians throughout the Union of South Africa, are deeply concerned and aggrieved about their future, and particularly when such inhuman treatment is to be meted out to them by a Government which takes pride in announcing to the world that it is truly "democratic," and "Christian" in outlook and actions.

It would be as well to remind the Minister of the Interior, Dr. Donges, that over 90 per cent of the Indian population are South African born, and therefore India, apart from being their mother country, is a forsoign country to the present Indian generation resident in South Africa.

Notwithstanding the fact that the present Government shows very little respect for the garden Province, Natal, one would think it would recognise the great service the present Indian community's ancestors rendered to South Africa about 95 years ago, by sweated cheap labour, in laying the foundation of the present highly developed sugar industry.

At a conference held in Port Elizabeth recently, Dr. Geyer, ex-High Commissioner for S.A., in England, is reported to have said that South Africa is the objective for the starving millions in India. One wonders what authority or evidence there is for such a fantastic statement. The writer would

like to remind these Nationalist "fear complex" orators that Mahatma Gandhi, the Father of the Indian Nation, when addressing a conference of Asian nations, said, when they become powerful, they must not become selfish or think of annexing the countries of weaker nations. His motto was: "Be at peace with the world." Mr. Nehru is today striving for world peace. It might interest people like Mr. Geyer to know that since Mr. Nehru came into power, production of food in India has increased enormously, with the result that statements about the starving millions in India cannot be substantiated. Likewise the threadbare opinion that India is still a country of untouchables, is devoid of fact.

The late Mahatma Gandhi devoted his whole life to obliterating the caste system. And since Mr. Nehru's Government came into power, a law was introduced, abolishing the use of the terms "high" and "low" caste.

It cannot be denied that India is regarded as a country of great importance amongst the powerful nations of the world.

Every Indian in South Africa would welcome better relationship between the South Africa and Indian Governments, but the writer fears that if the South African Government carries out the veiled intention of the Group Areas Act to starve and strangle the Indian community in South Africa, the Indian Government will renew its protest in no uncertain terms, and have the backing of the United Nations.

Yours faithfully,
R. MOOLOO

New York.—U.S. farmers last year contributed nearly a million dollars in commodities and money for overseas relief through the Christian Rural Overseas Programme (CROP). Through CROP efforts over 24 million pounds of food and fibre were distributed to peoples in 25 countries. The organisation also provided a grant of \$10,000 for the purchase of food for emergency relief among victims of the April earthquakes on Mindanao in the Philippines, and support for self-help projects in Lebanon, Germany, Greece and Italy.

African Viewpoint

Congress And Its Difficulties—I

UP to the time when Sisulu went to Moscow the African National Congress was universally acclaimed as the real mouthpiece of the African people. At least every informed South African knew that Congress was representative.

This does not mean that the organisation was not in difficulties. There had developed friction between the Youth League section of the ANC and the Left wing; between the liberal-democratic majority who had voted for President-General Luthuli and the men behind Sisulu's visits to Moscow and Peking,

There were also the bans on some of the key personalities in the ANC. In a sense, these crippled the movement by making the free flow of ideas and the co-ordination of activities difficult. But the setback was a short duration, by comparison. Congress soon discovered other ways of organising the African people. Although in terms of actual paid membership Congress is very weak at the moment, it is very much stronger in the minds of millions of African victims of apartheid.

The third difficulty was one of finance. Congress has never been a rich organisation. Finance made the employment of regular organisers impossible; it placed Congress in the position where it could not fight apartheid through the written word—which is the most effective weapon in the battle we are waging for the minds of men.

The second and the third difficulty were relatively unimportant by the side of the first. The first made Congress look like a house divided. Its Left and Centre wings developed such bitter antagonisms that the movement was paralysed for effective action. In every movement there are usually

Axis. Although some Congressmen say there is nothing wrong with this, for my part I see danger. For the moment I shall confine myself to the danger to the movement itself.

The aims of the Centre and the Left are, in actual fact, both incompatible and irreconcilable. The Centre wants

By

JORDAN K. NGUBANE

a Congress which would work for the extension of franchise rights to all South Africans regardless of race or colour. It does not have a clear-cut economic policy but in general tends to favour the type of planned society emerging in the democracies of the West. Furthermore, the Centre is predominantly of Christian persuasion. Most leaders of the Centre come from the ranks of the rising African middle class

and have been the stabilising factor in the movement.

The Left wing really does not work for the solution of the race problem as such. Rather, it works for the sharpening of race conflict because it has always seen in the race conflict a stimulant in the drift to revolution. Consequently, the Left is hostile to Western democracies and extremely friendly to the people's republics. Before he became Congress President-General, Mr. Luthuli had visited the United States and India and his friends claim that he declined an invitation to one of the people's republics.

The chances are that if the powers that be would give him the passport, he would gladly visit a Western country like England. Friends of mine in England have told me that they believe he has been invited to visit that country. If he got his passport, I am certain he would go to Great Britain and America, for that matter.

(To be continued)

Colour Bar In Education

THE following is a copy of a letter sent by the Joint Hon. Secretaries of the Natal Indian Youth Congress to Miss Autherine Lucy, a Negro girl who has been asked "to leave the Alabama University Campus for her safety" by the University authorities:—

"Dear Miss Lucy,

"From a country in which the colour of your skin determines your personality—determines whether you are eligible to certain rights and privileges; determines whether you should attend a university or not—we send you warm, fraternal and

therefore, extend our whole-hearted support to you, for we know too, that grave injustices are done to the Negro and Coloured citizens of the United States of America. The very fact that certain States in the South are attempting to reverse the Supreme Court decision to abolish segregation in the schools is an indication of the "master-race" theory propagated in America.

"We congratulate you on your courageous stand and firm determination, and assure you that oppressed and down-trodden people the world over are with you in the fight for right

For the modest cost of a tin of Sunbeam you can improve the whole appearance of your home. See the difference for yourself...when your stoeps and window ledges are gleaming with Sunbeam's rich glowing colours

DIFFERENTIAL EDUCATIONAL FACILITIES IN NATAL

LIBERAL PARTY'S PROVINCIAL COMMITTEE'S VIEW

THE Natal Provincial Committee of the Liberal Party of South Africa has noted with concern the suggestion from certain quarters that the school-leaving age for European children in Natal should be raised, while large numbers of Indian children remain unable to obtain school accommodation in the Province. An estimated 8,000 children were turned away from Indian schools, for lack of accommodation, at the beginning of 1955. An independent survey conducted during the same year put the number of Indian children of school-going age not attending school at 18,400. The Liberal Party believes that, before consideration is given to raising the school-leaving age for European children, it is the duty of the Provincial Administration to provide all children, for whom it is responsible, with compulsory education up to the standard at present enjoyed by Europeans.

In a certain section of the Press it has recently been stated that any increase in Indian educational facilities will mean a further drain on the pockets of Europeans, and this argument has been advanced in support of a suggestion that the amount of money to be spent on education for Indians should be

"perged." In reply to this suggestion it is pointed out that, in South Africa, Indians pay taxes on exactly the same basis as do Europeans and are, therefore, contributing towards the cost of the education enjoyed by European children. It is also widely recognised—not least by the Provincial Authorities—that the Indian community of Natal has made great sacrifices in order to provide education for its children. In 1954, of the Indian schools in this province, 15 were registered private schools, 218 were Government-aided schools (schools in which the Indian community buys the land and collects money for buildings and furniture, to which the Provincial Administration may contribute on a pound for pound basis), and only 36 were government schools.

It is an accepted principle of modern democracies that the State should provide educational facilities for its children, and that the cost of providing these facilities should be met by taxing the population as a whole. The Liberal Party supports this principle and is entirely opposed to any suggestion that the amount of money to be spent on the education of any section of the community should be limited.

Things In General

Civil Service On Wheels

Tokyo.—Japanese Government Ministries own more cars than the largest taxi company in Tokyo, according to an official survey.

Government offices run 3,796 cars—averaging about 349 cars to a Ministry.

The total is 856 more than was envisaged in the national budget, excluding police and military cars.—Sapa Reuter.

Police Call In A Witchdoctor

Meru, Kenya.—Two African police constables in Meru refused to drive a police lorry after a series of accidents until it had been "cleansed" by a witchdoctor.

The witchdoctor demanded two goats, and took them out to the lorry, which was under a

large tree. He performed a magic ritual and brought the lorry back "cleansed."

The bill for the two goats was sent to the accounts section at Nairobi police headquarters. They paid.—Sapa-Reuter.

Television For "Armchair Police"

Hamburg.—Hamburg police are to experiment with a "television eye" to help regulate traffic.

A television camera overlooking a busy crossing will transmit the traffic scene to a screen in the police station, from where the red, amber and green lights will be remotely controlled.

This system will be more effective than traffic lights which change at regular intervals regardless of the density of

the traffic and will take the place of policemen on point duty.

The eventual aim is to control several interdependent crossings from the same police station.

By pushing a button, the officer in charge will be able to put into operation one of five "programmes," or combinations of changing lights, according to the traffic situation.—Sapa-Reuter.

Shock For The Pilot

Invercargill, New Zealand.—A local pilot was taking two passengers for a scenic trip over the surrounding farmland in a single-engine plane when the propeller fell off.

Anxious to prevent his passengers panicking, he announced: "There is a farmer down there I want to see"—and glided down to a safe landing.—Sapa-Reuter.

No-Worry Science

Calcutta.—India is to set up a Scientific Civil Service to enable scientists to pursue their researches free from financial worries.

Professor M. S. Thacker, Director of India's Council of Scientific and Industrial Research, said in Calcutta that

the new service would be set up during the Second Five Year Plan which starts on April 1.—Sapa-Reuter.

Beauty Contest

Condemned

Jakarta.—An Indonesian professor condemned a beauty contest arranged by university students because, he said, it was organised by "subversive elements" who wanted to destroy Indonesian culture.

The professor, Dr. Prijono, Dean of the Literary and Philosophy Faculty of the University of Indonesia, and a winner of the Stalin prize said he was amazed that students should think of putting their young women colleagues on public display like so many cattle.—Sapa-Reuter.

Henry Ford Honoured

Chicago.—Henry Ford, who died nine years ago, has been selected by the Editors of Who's Who for their biennial citation; he is being honoured for exceptional contributions to United States education. The editors said they were making the posthumous award, because Ford founded the business which made possible grants in 1955 of \$31 million by the Ford Foundation to 615 private colleges and universities.

Famous Gujarati and English Books Well Worth Reading and Knowing.

Just Arrived.

Koak Sastra-in Gujarati—Very practical	32/6
Gharua Rani—Very practical household matters	32/6
Phari Mahal (Novel)	12/6
Bhavisha Vani (Fortune Teller)	9/6
Dadi Ma No Dava (All About Medicine)	32/6
Lagan Na Anand (Lover Love Matters)	12/6
Gita In Gujarati	5/6
Akbar Birbal in English and Gujarati	18/6 each.
Curries Of India (Spice and appetising book)	6/9
Scheherezade (Tale of Arabian nights)	18/-
Ramayana and Mahabharat (in English)	8/6
Holy Koran (in English)	5/6
Task Before Pakistan	3/6
Sexual Adjustment in Marriage	27/6
Unwanted Child	18/6
Marriage and Freedom	18/6
Sexual Behaviour	26/6
Ideal Marriage	32/6
Child Birth Without Fear	15/6
Any Wife and Any Husband	14/6
Bhowani Junction (Novel)	12/6
Little Known Facts About Well-known People, Dale Carnegie	10/6

Books of all sorts, Indian, Ancient, Historical, are sold by us

D. ROOPANAND BROS.

MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS

Phone 20707.

P.O. Box 2524.

85 VICTORIA STREET,

DURBAN.

Wit And Humour

An athlete who had won many races was boasting of his achievements when a man sitting near-by interrupted him

"I'll race you," said the stranger, "and you'll never pass me if you give me a three-foot start and let me choose the course."

The big-headed athlete looked at his challenger, a short and rather stout man, and laughed, "I bet you £5, I will. Where's the course?"

"Up a ladder," answered his opponent.

I noticed my friends small brother was wearing his new glasses.

"Do the glasses help your eyes?" I asked him.

"I'll say they do," he replied. "Nobody makes them black any more, like they used to before I wore them."

One night at 3 o'clock a Police man saw a man leaning against a pole.

He went to the man and said. "Come, come my man you'll have to move along. You can't stand around here, go home to bed."

"Bed?" The man asked in astonishment. What is the time officer?"

"It's six o'clock in the morning."

"Oh, that is too late. I get up at six every morning for work."

—VASANTI RAMJEE.
Pretoria.

In a night club, a dizzy blonde snuggled up to her escort.

"How about giving me a diamond bracelet?" she breathed into his ear.

"My dear," replied her companion, "extenuating circumstances perforce me to preclude you from such a bauble of extravagance."

"I don't get it," said the girl.

"That's just what I said!" came the reply.

A Scotsman had to send a telegram, and not wishing to spend more money than necessary wrote this:

"Bruises hurt erases afford erect-ed analysis hurt too infectious dead." (Ten words)

The fellow Scotsman who received it translated it without any difficulty as: "Bruce is hurt. He raced a Ford. He wrecked it, and Alice is hurt, too. In fact, she's dead." (Nineteen words.)

A lecturer was describing the effects of continuous indulgence in the use of alcohol. He mentioned a case in which a man had drunk to excess for a number of years and was so saturated with alcoholic fumes that one night when he was blowing out a candle his breath took fire, and in a short time he died from spontaneous combustion.

One of the audience said that he wished to thank the lecturer for having saved his life

"How have I saved your life?" asked the speaker.

"How?" replied the man "No more candles for me. I'm going all-electric."

"Madam, what do you mean by letting your child snatch off my wig?"

"Sir, if it's just a wig, think nothing of it. I was afraid the little monkey had scalped you!"

Andrew: "Ma, can I go out and play with the boy next door?"

Mother: "No, you know I don't like him."

Andrew: "Then can I go out and fight with him?"

The little boy had been anxiously awaiting a visit from his aunt. When his mother showed him her telegram—"Missed train, will start same time to-morrow," "But, mummy," he wailed, "if auntie starts same time to-morrow, she will miss the train again."

A Sunday-school teacher was telling her boys that good behaviour would one day be rewarded by a crown of glory.

"And who," she asked, turning to Willie, "do you think will get the biggest crown?"

"Please miss," said Willie, "the laddie with the biggest heid."

Caneland Causerie

By "PARDESI"

This will be a weekly feature treated in a light vein

IT is wonderful to be alive in Phoenix. I usually stay on the Settlement for a few day in the week, and the rest I spend trying to coax and manoeuvre my Mechanical Marvel through the grimy streets of Durban where my jalopy has no fear of losing its identity.

These nights are especially a poet's dream here in Phoenix. Wordsworth's daffodils seem a nonentity to our waving canelands made sprightly by the recent rains, and at night a captivating sheen under a blanket of excited stars.

You must come to Happy Valley sometime, and we shall go star-gazing together. You may use my jalopy to crawl through the canelands if you wish, but please bring your own crank!

King Soup

I am a very restrained newspaperman, but when an injustice is done, I try very hard not to get angry.

The latest trend in Western fashions is the sarrie and a dress which is an adaptation of the Japanese kimono.

The latest trend in the Western diet is Indian curry and our famous king soup. Of course, we should feel flattered, but what irks me is the practice of many hotel proprietors to pass off Indian preparations with high-sounding, foreign names. My favourite samoosa is called a pie. That is not so bad. But when somebody calls my king soup "goumet's soupeon," I get mad!

Six months ago, I was dining at a hotel in Salisbury in Southern Rhodesia, and I asked to be served with an item on the menu bearing an attractive French name. Imagine my surprise when the waiter brought a big bowl of king soup!

I am trying very hard to save my beloved "puree" and "patha" from losing their identity. Anybody in favour of a league for the prevention of cruelty to Indian delicacies?

Elephant Walk

I like the Yank's showmanship and his bustling, excited approach to anything. But sometimes, the poor fellow errs, and he tries to lampoon everything which is un-American. The film is his

favourite medium to make other people look silly.

But "Elephant Walk" which was screened at the Royals is a delightful American export which convey an honest picture of the tea planters of Ceylon. The dance sequence was arranged by Ram Gopal, the great exponent of Indian classical dancing.

Ram Gopal also appears in the film, and the Terpsichorean grace with which he executes his dances would seem very attractive even to Western eyes.

Snobbery

I thought snobbery was a lost art, but I got quite a jolt when I met a few members from the learned professions (I don't know which) who started moving around the canelands with a sophisticated-don't-touch-me air.

The cane knife is the only efficient weapon for these misguided fools.....

Spain Bans Horror Comics

Madrid.—Rigid control of children's "comics" and the people who publish them is announced in a government decree issued in Madrid.

Horror stories are banned. So are realistic descriptions of love affairs, stories praising truculence and hatred, anything showing drunkenness or suicide in a favourable light, and ridicule of parental authority.

Publishers must be Spanish, must never have been expelled from an educational institution and must not have been in gaol.

Foreign publications will be reviewed when imported and must be stamped as authorized for sale.

Control of publications for children will be in the hands of a committee composed of representatives of the Church and the Ministry of Education and four experts on child psychology.—Sapa-Reuters.

Distin' Winter Pricelist of all Winter and Spring varieties of Bulbs, Flower and Vegetables Seeds. Free copy posted upon request to Distin's Seeds Ltd., P.O. Box 2060, Johannesburg.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.1)—N. D. Parekh	18	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0

Obtainable from :

"INDIAN OPINION,"
P. Bag, Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

Ramanama—M. K. Gandhi	2	0
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
Key to Health—M. K. Gandhi	1	6
A Gandhi Anthology (Book I)—V. G. Desai	1	3
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K. Gandhi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1924-48)	7	6
For Pacifists—M. K. Gandhi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi —M. S. Patel	8	6
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling —M. K. Gandhi	5	6
To the Students—M. K. Gandhi	8	6
Unto This Last—M. K. Gandhi	1	0
The Gospel of Selfless Action or The Gita According to Gandhiji (Translation of the Original in Gujarati with an additional introduction and commentary) —Mahadev Desai	8	6

Obtainable from :

Indian Opinion,
P. Bag, Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K. R. V. Rao	3	0	EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	8	
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6	SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6	AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings and Utterances)—M. K. Gandhi	10	0	TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shoh)	15	0	WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyam	2	6
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0	GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
DELHI DIARY—Gandhiji	10	0	THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6	UPANISHADS FOR THE LAY READER —C. Rajagopalachari	6	0
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0	VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA —C. Rajagopalachari	5	6
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6	INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswami	8	6			
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswami	7	6			
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0			

Obtainable from:

'Indian Opinion,'
P. Bag, Durban, Natal.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN".

Phone 29388.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANGHESTER TRADING

CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

".....In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

Seven Months With Mahatma Gandhi

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22

By Krishnadas

Abridged and edited Richard B. G

FOR ...
RUBBER STAMPS

AND

PRINTING

CONTACT ...

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 51006.
P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS
"QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927

'INDIAN OPINION'

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

For The Moral, political and
Social Advancement Of Indians
In South Africa.

Published Every Friday.

Subscription Rates

Payable Always In Advance.

Within the Union £1 10s. 6d. Annually

" " " 15s. 6d. Half-yearly

Outside the Union £1 15s. Annually

પુસ્તક ૫૪ મું—અંક ૮
તા. ૨૪ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૬.
છુટક નકલ પે. ૬
૧૨ શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઇન્ડિયન

ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં રચાયું.

★

SENSATIONAL
NEW
SERIAL

'THE

PRODIGAL'

By

Simiso Ngwane

Beginning

Next Week.

IN THE ENGLISH
SECTION

★

જીવનનો ભોમિયો

(શ્રી કેદારનાથજી)

સંયમ એ પ્રકારના લોકો કરે છે. અત્યંત સાત્ત્વિક લોકો અને અત્યંત લોભી તેમ જ કપટી લોકો. કપટી કોઈ દિવસ પોતાનો ગુસ્સો નહિ જણાવે. સાધુસંત અને કપટી કોઈનો સંયમ કરે છે, પણ બન્નેના હેતુ જુદા હોય છે. એક દગો દેવા સંયમ કરે છે, બ્યારે ખીલે ક્ષમા આપવા. લોભી સંયમ દ્વારા ધનસંચય કરે છે. બ્યારે સાધુ માનસિક શક્તિ લેગી કરે છે. વિવેક અને સંયમ વિના માનવ બનાતું નથી. વૃત્તિઓની પાછળ પડવાથી માનવતા સાધ્ય થતી નથી. સમુદ્ર કિનારે બેસીને નિરીક્ષણ કરીશું તો જણાશે કે લહેરો, તરંગો સતત આઠ્યા જ કરે છે. તેવું મનના તરંગો વિશે છે. વૃત્તિઓ ટેવ, આદત, સંસ્કાર વગેરે સુજળ પડે છે. તેમનું પોષણ કરવાથી તેમનું શમન થતું નથી. સંયમથી શમન થાય છે. સંયમ પણ વિવેકપુર્વક અને સાવધાનીથી કરવો જોઈએ.

સર્વપ્રથમ આપણે તપાસીએ કે આપણા રસ્તો-માનવ બનવાનો છે કે દાનવ. આચાર વિના, પ્રયત્ન વિના, ઉપાસના વિના, ભક્તિ વિના, તમે માનવ નહિ બની શકો. અંગ્રેજી ભણવું હોય તો આદિવાસીને ત્યાં જવાથી નહિ શીખાય. તરતાં શીખવું હોય તો ડુંગર પર જવાથી નહિ આવડે; તે તો અંગ્રેજી બહુકાર પાસે જવાથી અને નદીએ જવાથી જ શીખાશે.

આપણે સુંદર મનુષ્ય કેને કહીશું? જેનાં શરીર, બુદ્ધિ અને મન સપ્રમાણ ખીલેલાં છે, જેમની વૃદ્ધિની સાથે શુદ્ધિ સધાઈ છે, જેનો વિકાસ સર્વાંગી છે, જેનું શરીર નિરોગી, મજબુત, ખડતલ, કાર્યક્ષમ, સ્પૃતિવાળું ચપળ, બળવાન છે, જેની બુદ્ધિ વ્યાપક, તેજસ્વી, કુશાલ, તીક્ષ્ણ, પ્રખર, બહુત, સ્થિર, દૃઢ, પવિત્ર, સ્વાધીન અને સમ છે; જેનામાં કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ અને મત્સર વગેરેના વેગોને રોકવાની શક્તિ છે; જેની વાણી વિવેકી, સત્ય, વ્યવસ્થિત, સુદાસર, મૃદુ, મધુર અને પ્રેમાળ છે; જે સદ્ગુણસંપન્ન છે, વિવેક, સંયમ પુરુષાર્થ, દયા, પ્રેમ, મિત્રતા, વાતસલ્ય, ઉદારતા, નમ્રતા, વગેરે જેના જીવનમાં વણાયા છે તે સુંદર મનુષ્ય છે.

મહાન સંત જ્ઞાનેશ્વરે સત્ત્વગુણોથી યુક્ત એવા મનુષ્યનું વર્ણન આ રીતે કર્યું છે : “વસંત ઋતુમાં કમળો વિકસિત થવા પછી તેમની સુગંધ જેમ સહેજે ચારે બાજુએ પ્રસરે છે તેવી રીતે જેના હૃદયમાં પ્રજ્ઞા ઓતપ્રોત ભરાઈ ગઈ છે તે અંદર રહી શક્તી નથી અને ઈન્દ્રિયો દ્વારા બહાર પસરવા માંડે છે. તેની ઈન્દ્રિયોને આંગણે વિવેક કામ કરે છે. તેના હાથપગને પણ બાણે જ્ઞાનદષ્ટિ પુટી હોય એમ લાગે છે. સત્કર્મ અને દુષ્કર્મનો ભેદ તેની ઈન્દ્રિયો સમજી શકે છે. વિચાર કરીને નક્કી કરવાની તેને જરૂર પડતી નથી, ન ભેવા જેવી વસ્તુ તરફ તેની આંખ જતી જ નથી, ન સાંભળવા જેવા શબ્દો તેના કાનમાં જતા જ નથી, ન બોલવા જેવા શબ્દો તેની જીભ ઉચ્ચારી શક્તી જ નથી, દીવા સામે જેમ અંધકાર ટકતો નથી તેમ નિષિદ્ધિ વસ્તુઓ તેની ઈન્દ્રિયો આગળ આવી શક્તી નથી.”

અખંડ વિવેકથી અને સાવધપણે વર્તવાથી માણસની ઈન્દ્રિયોના ધર્મો જ પરમ શુદ્ધ બને છે.

આ પ્રમાણે માનવતાની સિદ્ધિની દિશાનો પ્રારંભ થાય છે વિવેક અને ચિત્તશુદ્ધિના પ્રયત્નથી. અને અંત થાય છે સદ્ગુણોની પરિસીમામાં. ચિત્તશુદ્ધિ માટે સંયમની જરૂર છે. સંયમ વિના શક્તિસંચય નહિ થાય. સંચય વિના શક્તિ નહિ વધે. શક્તિ વધ્યા વિના સદ્ગુણોમાં પરિપૂર્ણતા નહિ આવે. સદ્ગુણોની પરિસીમા માટે પુરુષાર્થની જરૂર છે. વિવેક જીવનનો ભોમિયો છે. યોગ્ય નિર્ણય કરવાની શક્તિ એટલે જ શુદ્ધ વિવેક.

—જન્મભૂમિ'માંથી.

ધીરુભાઈ પી. નાયક

જુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હાઈદરાબાદ અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ફરિયાઈ અગર જમીન માગે મુસાફરી કરવા ધેર બેઠાં અમારી મારફતે જુકકીય કરો.

ઈંગ્લી, આગ, ચોરી, દુલ્લહ, અબરમાત, પોલિસાસ, વિગેરેના વીગા અમે હતાસાથી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, ડિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ કલેક્ટરનસ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતાં જાણતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે ગરૂત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુન્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓરિજીનાલ અને યોઈશાયર ઈનરયુરનસ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ છુટ, ડાઈનીંગરૂમ છુટ, વોઈશોપ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ટેક, જુક કેસ, ટેબલ, તબન કીકાપત બાવે જરીરી ફાકરો. જાતે પધારી લાભ લેવા જુકરો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી જેમરેખ નીચે તઈયાર યાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માન રોહા બાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

ચુનીલાલ પ્રધર્સ

હમણાંજ ખુલ્લો મુકલો માલ !

ન્યુ ધરા હાપેલી નીનત સાડીઓ ૬ વાર થી. ૪૯-૬
જરીની કીનારવાળી જ્યોરજેટ ૪૫" વારની થી. ૧૫-૦

પાટલી પાલવ અને આખી માત વાળી

રેશમી હાપેલી સાડી પા. ૭-૧૦-૦ થી ૬૫૨
નેવડી કીનારની સાડી કેપ ૪૫" વારની થી. ૩/૧૧ થી ૬૫૨

મુતરાઈ સાડીઓ છેલ્લી કબના રંગો અને હાપો વાળી
પાંચ વાર થી. ૨૭-૬ થી ૬૫૨
૭ વાર થી. ૩૬-૬ થી ૬૫૨

C.O.D. અને ટપાલથી આવેલા ઓર્ડરોને તુરત ધ્યાન
દેવામાં આવે છે.

જોધ્યો તો સામ્પલ મોકલીશું.

ચુનીલાલ પ્રધર્સ

(પ્રા.) લીમીટેડ

૬૩ વીક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન : ૨૪૦૦૩

પી. ઓ. બોક્સ ૮૨૨.

Telephone :
20951

177 Grey Street
DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન :
૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ
ડરબન.

ભગત્સ વેજેટેરીયન લાઉન્જ

(પ્રોપ્રાયટર : જી. એલ. ભગત)

ધીની મીઠાઈઓના સ્પેશલીસ્ટ

વેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૨૪ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૬.

પાલમિન્ટનો પડકાર

ધારાસભાનું હાલનું વાતાવરણ સારા સાઉથ આફ્રીકનો માટે ઘણું પરેશાન કરનારું છે. સત્તાના મદમાં હાલની નેશનલીસ્ટ સરકાર એટલી બધી અંધ બની છે કે ધારા સભાને નેશનલીસ્ટોનું રમર રટ્ટેપ બનાવ્યું છે. સાઉથ આફ્રીકાની ધારાસભામાં ક્યારે એ બધાને અવાજ નહોતો હમેશાં જ ગોરી ચામડીનું ત્યાં ચલણ રહ્યું છે. અને તેથી જ ત્યાં જે કાંઈ ધારાઓ ઘડાયા છે તે ધારા ઓ ગોરા અને કાળા વચ્ચે કડવાશ ઉભી કરવાને કારણે જ ઘટ્યા છે.

પરંતુ હવે નેશનલીસ્ટો સત્તા પર આવ્યા અને નેશનલીસ્ટોને એટલેથી સંતોષ નથી કે ધારાસભા ફક્ત ગોરી ચામડી વાળાની જ રહે પછુ એક પગલું વધુ આગળ વધીને તે જોએ નેશનલીસ્ટના મતોના હોય તેને માટે કરવા ઇચ્છે છે. એમની એ પછુ વલણ છે કે તેઓ જે કાંઈ ઇચ્છે તે કશી પછુ રોક રોક વગર અને અંધારણના કાયદાના અંધન વગર કરી શકે.

આ એની શરૂઆત નથી. આપણે એ તબક્કે પહેલાં જોઈએ કે નેશનલીસ્ટો આફ્રીકાને આફ્રીકાનરની સત્તા નીચે લાવી મુકવા ઇચ્છે છે તેના માર્ગની અંતની સીમા નહક આવી લાગ્યા છે. નેશનલીસ્ટો પોતાના સ્વપ્ન ના કીલ્લાથી બહુ દુર નથી.

સાઉથ આફ્રીકાના બીન-ગોરાઓ માટે આટલી જ વેદિ જ પુરતી ગણાય. સાઉથ આફ્રીકાની પ્રજાની બહુમતી ન હોય છતાં સાઉથ આફ્રીકાએ શું કામ એક હથુ સત્તા નીચે રહેવું જોઈએ? ગોરી અને કાળીની આ વિશાળ બહુમતીએ થોડાક મુઠ્ઠીભર રાજદારીગાના તરંગને વશ થઈ તેના રમકડાં બનવું જોઈએ?

આનો જવાબ ઘણા સહેલા છે. સાઉથ આફ્રીકાના મોટા ભાગના ગોરાઓને તેઓ ન્યાં સુધી “જોસ” માલીક રહે ત્યાં સુધી ગમે તેવી ડીકટેટરશીપ નીચે રહેવાને તેમને વાંધા નથી. હંમેશ માટે સાઉથ આફ્રીકા ગોરી ચામડી વાળાઓનું સ્વર્ગજ હવું અને છે. પછુ હવે તેમાં ફેરફાર થઈ રહ્યો છે. હવે ફક્ત ચામડીના રંગને બધા હકક નથી મળતો પછુ તે કયી નીતીને

માનનારો છે અને કેવા વિચારો ધરાવે છે તેના પર બધા આધાર રાખવામાં આવે છે.

આપણા બીન-ગોરાઓના હિતમાં આ રાષ્ટ્ર હવે વધુ પુખ્તપણું મેળવી રહ્યું છે. પ્રજા જાગૃત થઈ છે અને સાઈ નરસું પારખી શકે છે. અને તે મુજબ વર્તે છે. પહેલાની જેમ કોઈ પછુ બીન જવાબદાર રાજદારીઓથી દોરવાઈ નથી જતી. તેઓ હવે એમ માનતા થયા છે કે જાતી કે રંગના ભાગલા પાડવા એ ઘણું મૂર્ખાઈ ભયું છે.

પછુ ઉત્તર થવા માગતા રાષ્ટ્રને માટે ફક્ત જાતી કે રંગના ભાગલા સામે વિરોધ કરવો એટલું જ બસ નથી. કારણુ તેનાથી “સેનેટ બીલ” ના જેવા વિરોધો જાગશે અને તેના થી નેશનલીસ્ટો ઉશ્કેરાશે. આ ઉશ્કેરણી નું પરીણામ એ રીતે આવી શકે એક એ કે તેને સત્તા પરથી દુર કરી નાખે અને તે ઇચ્છવા જોગ છે. પછુ બીજું પરીણામ કે જે આંતરકલહ ઉભું કરે તે ઘણું ભયંકર થઈ પડશે.

નેશનલીસ્ટો જેવા સત્તાના મદમાં ચક્રચુર બનેલા અને પ્રજા પર દમનના કાયદાઓ ઘડવાના ભયંકર વિચારો ધરાવતા લોકોની સાન ત્યારે જ ઠંકાણું આવે કે જ્યારે તેઓને જબ્બર આઘાત આપનારો આંચકો આપે તેવું નુકસાન પ્રત્યક્ષ થાય. આથી આવા સંજોગોમાં નેશનલીસ્ટો જાણુતાં કે અજાણુતા સાઉથ આફ્રીકાને આત્મ ઘાત તરફ દોરી રહ્યા છે. આ લોકો ને એ વસ્તુઓ વચ્ચે પસંદગી કરવા ની કહી હોય કે યા તો તમે સાઉથ આફ્રીકાને બધા રંગો માટે સમાનતા હોય તેવું રાજ કરો અથવા તમારો નાશ ઇચ્છો તો કટ્ટર નેશનલીસ્ટ પોતાનો નાશ વધુ પસંદ કરશે. ઘણા નેશનલીસ્ટોએ ધારાસભાની બેઠકામાં વારંવાર કહ્યું છે કે કાળા માનવી ધારાસભામાં પોતાનો અવાજ રજુ કરવા અમારા મંડલા પરથી જ આવી શકશે. આવા ટુંકી દટીના વિચારોને લઈને જ આજે આપણો દેશ ભયમાં મુકાયો છે. અને આજુ જ ભય ભરેલું વાતાવરણ હાલની ચાલુ ધારાસભાની બેઠક કેલાવી રહી છે. આ ભય ફક્ત બીન-ગોરાઓ માટે જ નથી પછુ ગોરા કે જોએ

લોકશાસનમાં માનનારો છે તેઓને પણ છે.

આવી પરિસ્થિતિમાં ગોરા-અને બીન-ગોરા પ્રજાસાશન ચાહનારોઓએ એક થઈ આ પરિસ્થિતિ સામે માર્ગો માંડવાનો વિચાર કરવો જોઈએ. જુદા જુદા ગોરા કાળાના સમૂહને ભેગા કરી ફરી સંગઠિત બની ઇલાયદા સામે સામનો કરવો જોઈએ. હાલ ના ધારા સભાના વાતાવરણથી જણાય છે કે બીન-ગોરાઓ નેટલા જ પ્રજાસત્તાવાદી ગોરાઓ પણ ભયમાં છે. આથી બંને માટે એક હિતકર છે કે જે કાંઈ પણ તેઓની ઉપર ખરાબ અથવા સાઈ આવી પડે તેનો ખભે ખભો મીલાવી ભેગા રહી સામનો કરે.

અહિં એક પ્રશ્ન ઉભો થાય છે કે ગોરાઓ, જે એમના જેવા જ વિચારો અને આચારો વાળા બીન-ગોરા હોય તો તેમને તેઓ પોતાના મીત્ર અથવા સાથી તરીકે સ્વીકારશે કે નહીં.

સાશનવાદીઓ સામે ઉભા રહી તેમનો નાશ કરી શકે?

અમે એમ માનીએ છીએ કે પ્રત્યેક સારા સાઉથ આફ્રીકનોની આજે એ ફરજ છે કે તે લીબરલ પાર્ટીને બધી રીતે મદદ કરે કારણુ એજ એક એવો પક્ષ છે કે આપણને શાંતીથી બધા સંકટોમાંથી ઉગારશે. યુનાઈટેડ પક્ષ આ બાબતમાં આપણને મદદરૂપ બને એમ લાગતું નથી કારણુ એ રંગભેદના બારામાં ઘણા વિચિત્ર ખમાલો ધરાવે છે.

અમારા વિચારો મુજબ ધારાસભા તરફથી જે પડકાર થયો છે તેનો ખરો જવાબ એ છે કે બધા પ્રજા સત્તાકવાદીઓ-કાળા અથવા ગોરાઓ લીબરલ પાર્ટીમાં જોડાઈ તેને વધુ સહર કરવી.

બી.એન.સ. રેન્ટ કંટ્રોલ

[ડરબન અને ડીરટ્રીકટની ઇન્ડિયન રીટેલર્સ એસોસીએશનના પ્રમુખ તરફથી અમને નીચેનો પત્ર પ્રસિદ્ધિ માટે મળ્યો છે.—અ. ઇ. ઓ.]

મી. જી. એફ. નોડી, આરોગ્ય પ્રધાન, હાઉસ ઓફ એસેમ્બલી, કેપટાઉન.

જ્ઞાલા સાહેબ, મારી એસોસીએશનની વાર્ષિક જનરલ મીટીંગના ઠરાવમાં નીચે ની વિગત વિનયપૂર્વક આપની જાણ પર લાવવાની મને ફરમાવેશ થયેલી છે. બી.એન.સનાં મકાનોનાં બાડાનો કંટ્રોલ ખસેડી લેવાયાથી હાંદી બહુતો પર સખ્તાઈને લીધે ચર્ચાસ્પદ પરિસ્થિતિ ઉપજેલી છે. જેથી મકાન માલીકો તરફથી અમર્ષાદે બાડાની માગણી દ્વારા તેઓ ની પાયામાલી થતી અટકાવવા કોષ્ટક માર્ગ લેવા માટે આપની દયાની અપીલ કરીએ છીએ.

કેટલાક પ્રસંગોમાં હાંદી બાડુનોના વેપારી સ્થળોનાં બાડાં ૩૦૦થી ૫૦૦ ટકા ચડાવાયાં છે અને ૧૦૦થી ૨૦૦ ટકાનો વધારો તો અતેક પ્રસંગોમાં થયેલો છે. એક અપેક્ષ માણસ તેના જરી પુરાણા મકાનનું બાડું પાંચ પાઉન્ડ ભરતો હતો તેને હવે સાડા તેર પાઉન્ડ ભરવું પડશે. બીજો એક સેકન્ડ હેન્ડ ડીલરનો વેપાર કરતો માણસ માસીક ૧૩ પાઉન્ડ ભરતો હતો તે વધીને ૬૦ પાઉન્ડ થયું છે.

આ બેહદ બાડાના વધારા ઉપરાંત કેટલાક બાડુનોને તેમને કાઢી ન મૂકે તે માટે એક યા બીજા બદલાના હેઠળ હોદ્દા હજાર પાંડ સુધીનાં યુવકો આપવા પડ્યાં છે. આ યુવકોનાં નાણાં મેળવવા માટે મકાન માલીકો એવી રીત લે છે કે તેઓ બાડુનોને (અનુસંધાન ૯૪ પાને)

શ્રી મણીલાલ ગાંધીની માંદગી શ્રી. મણીલાલ ગાંધીની તબિયતમાં ધીમે ધીમે સુધારો થતો જાય છે ચાલુ અકવાડીયાંથી ઇલેક્ટ્રીકની ટીકમેન્ટ અપાય છે હજી હોસ્પિટલમાં ક્યાં સુધી રહેવું પડે તે અનિશ્ચિત છે, એ દરમ્યાન મિત્રો તરફથી તેમની તબીયત અંગે અંગત અને પત્રો દ્વારા જે જુસ્સા થતી રહે છે તે માટે તેઓનો આભાર માનીએ છીએ અને ઇ. ઓ.ના પ્રત્યે બતાવાતી સહાનુભૂતિ માટે આભારની નોંધ લઈએ છીએ.

અમે માનીએ છીએ કે પ્રજાસત્તાક મત હજી ભેરમાં છે અને તેને માટે લડત આપવા ઘણા તબયાર થશે પણ અમારો મત છે કે પ્રજાસત્તાકવાદ એ જીવનનો માર્ગ આજના વાતાવરણમાં નથી પણ જોએ ઇલાયદા પછુનો વિરોધ કરનારો જે લઘુમતી માં ગોરાઓ છે તેમને માટે એક માર્ગ છે.

સારે નશીબે સાઉથ આફ્રીકામાં સંગઠનથી કામ કરવાના પાયાના મંડાણ થઈ ગયાં છે. અત્યારે રાજ કીય ક્ષેત્રમાં લીબરલ પાર્ટી એજ એક પુણું સમજદાર સંસ્થા છે. ગોરા-કાળા બધા જોએ ઇલાયદાપછુનો વિરોધ કરનારો અને પ્રજાસત્તાકવાદી ઓ માટે તેના બારણા હમેશાં ઉઘાડાં છે. એ એકજ આશા ભયું ચિન્હ છે કે તે ઇલાયદાપછુ સામે મજબુત સામનો કરી તેનો એક દિવસ નાશ કરશે. કોની તાકાત છે કે ૬૦,૦૦,૦૦૦ લાખ ગોરા અને બીન-ગોરા પ્રજા-

ગુજરાતી શિક્ષણ અને શિક્ષકોના પ્રશ્નો

લેખક ડ. (લેખક: પંડિત નરસિંહ વેદાલંકાર) (ગાંધી આજીવન)

સમાજ પર રહેલો આર્થિક બોલો

આ રીતે પગારનાં ધારણો નક્કી કરનાં પહેલાં એક બીજી વસ્તુ પશુ વિચારણા માગી લે છે. આપણી ગુજરાતી શાળાઓના સંચાલનનો અર્થ જોઈને જનતા પર નર રહે છે. સરકાર તરફથી તે એ માટે એક પેનીની મદદ મળતી નથી. સમાજે જ એ અંગેનો સમજો આર્થિક બોલો ઉઠાવવો પડે છે. આવી શાળા ચલાવતી સંસ્થાઓની આર્થિક મર્યાદા પશુ રવીકારવી પડે છે. ઘણી વખત સારા શિક્ષકો નોંધતા હોવા છતાં આર્થિક દૃષ્ટિએ ન પોષાવાથી તેમને રાખી શકતા નથી.

સામાન્ય રીતે તે એક જ જાતની લાવકાત અને અનુભવ ધરાવતા સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો અને ગુજરાતી શાળાના શિક્ષકોનાં પગાર ધોરણ એક સરખા હોવા નોંધ્યો. પરંતુ ઉપર જણાવ્યું તેમ સમજ સરકારને ધોરણે પગાર આપવાની શક્તિ ધરાવતા નથી. આ બાબતને ખાતમાં લેતાં આપણી શાળાઓના શિક્ષકોનું પગાર ધોરણ અંગ્રેજી શાળાના શિક્ષકોના પગાર ધોરણ કરતાં એ.જી.મા એ.હું જે તૃતીયક એટલે કે લાખમ ફૂંક ટકા તે હોતું જ નોંધ્યો. જે શિક્ષકને તેની લાવકાત પ્રમાણે ૧૦૦ પાઉંડ મળતા નોંધ્યો તેને માટે ૬૬ પાઉંડની માગણી થાય એ કંઈ વધારે પડતું ન જ કહેવાય. જનતાએ અને શાળાના સંચાલકોએ આ વસ્તુ સમજવી નોંધ્યો અને તે પ્રમાણે ગુજરાતી શિક્ષકોના પગારનું ધોરણ બાંધી આપવું નોંધ્યો. એ માટે જે કંઈ વિશેષ ખર્ચ કરવો પડતો હોય તે તે કરવાની સમવડ કરવી નોંધ્યો તે શિક્ષકો સતોપપુરક કામ કરી શકશે અને શાળાનું શિક્ષણ પશુ સાઈ નિયમિત અને વ્યવસ્થિત બની શકશે.

શિક્ષકોને આપતી રજાઓ

શિક્ષકોના પગાર સાથે તેમને આપવામાં આવતી રજાઓ પશુ નિયમન મતું નોંધ્યો. આને તે ખાતમાં સુધી કોઈ રચણે રજાના ચોક્કસ નિયમો નથી. દશ બાર વરસની સર્વોચ્ચ પછી પશુ શિક્ષકો કોઈ જાતની રજાના હકદાર થતા નથી. દરેક ધંધામાં પગાર દાર માણસોનું રજાનું ધોરણ નક્કી થયેલું હોય જ છે ગુજરાતી શિક્ષકોને પશુ આ રજાઓ મોગવવાનો હક હોવો નોંધ્યો. શાળામાં કામ આપતો આફ્રિકન નોકરને તે રજાઓ મળી શકે છે પશુ શિક્ષકોને માટે એ રજા આ રીતેકાં થઈ નથી.

આ રજાઓ શિક્ષકોને મળે તેના એક બીજો મહત્વનો કારણ પશુ છે. આવી પાંચ છ માસની રજાઓ ભેગી થતાં શિક્ષકો દેશ ફરીને આવી શકે છે. આપણી પ્રજાનો દેશ સાથેનો સંબંધ કાયમ રહે એ ધણું જરૂરી છે. બીજી વ્યક્તિઓ પાંચ સાત વરસે સ્વદેશ ન જઈ શકે તે પાશુ શિક્ષકો એ તેા એટલા માળા પછી દેશ જમણુ આવસ્થક હોવું જ નોંધ્યો. કારણ કે દેશમાં યતા ફેરફારો, ત્યાંની પ્રવૃત્તિઓ અને પ્રમતિતું બંધન કરવાની તેને તક મળે, અને આવી રીતે સ્વદેશ સાથે સંપર્ક સાધીને પાછો આવનાર શિક્ષક અહીંના નિવાસીઓને માટે તેમજ સમાજ માટે ઘણા ઉપયોગી થઈ પડશે. આને તેા આણુ પગારે રજાઓ મળતી ન હોવાથી શિક્ષકો સ્વદેશ જઈ શકતા નથી. તેને ધ્રુસા ફરીને મોટો ખર્ચ કરવો પડે છે અને પાંચ દસ માસ દેશમાં રહે ત્યારે તેને પેનીની પશુ કંઈ કમાણી હોતી નથી. તેને શિરે ખર્ચ જ વધા કરે છે.

આજના સંજોગે માં દેશ શિક્ષકને વર્ષમાં એાઠામાં એાછી રા વિવસની પગાર સાથેની રજાઓ મળવી જ નોંધ્યો. જે વરસે તે રજા ન મોગ વાય તે તેને માટે જમા યતી રહેવી નોંધ્યો. તેમજ શિક્ષકો માટે માંદગીની રજાઓના નિયમો પશુ હોવા નોંધ્યો. આને અંગ્રેજી શાળામાં માંદગી માટે ૩ માસની પુરા પગારે અને બીજા ત્રણ માસ માટે અર્ધ પગારે રજા મળી શકે છે. આ રજા કંઈ દરેક ને આવસ્થક નથી હોતી અને આમળ માટે જમા પશુ કરવાની હોતી નથી. પશુ સ્ત્રી પુરુષો પર માંદગી આવી પડે છે ત્યારે તે ઘણી રાહત અપવારી હોય છે.

પેન્શન અને પ્રોવીડન્ટ ફન્ડ

ગુજરાતી શિક્ષકોના અચોક્કસ બાવી વિધે તેા ઉપર કહેવાયું જ છે. શાળા માં નોકરી કરીને કોઈ પશુ પૈસાદાર તે યતું જ નથી. શિક્ષક માંડ માંડ પોતાનો સાંસારિક ખર્ચ નિભાવી શકતો હોય છે તેની માંદગી આવે અથવા બીજો સાંસારિક વહેવારનેા બોલો આવે તેા તેા તેને કરજનો જ આશ્રય લેવો પડે છે. નોકરી કરનાર દરેક વર્ગની આવી અવવશ હોય છે. આથી જ પેન્શન અને પ્રોવીડન્ટ ફન્ડની ચોજનાથી વહાવરથા અથવા અપંગ સ્થિતિમાં ઘણી રાહત રહે છે. સધળે આ ચોજનાઓની સમવડ કરવામાં

આવે છે. ગુજરાતી શાળાના શિક્ષકો માટે આવી ચોજનાઓ નિચારવાનું શું વધુ પડતું મણાશે? શિક્ષકના ધંધા પ્રત્યે સારા અને લાયક માણસો આકર્ષાય તે માટે શું આવી ચોજનાઓ આવસ્થક નથી? અનુભવી અને કળાપેલા શિક્ષકો એકજ શાળામાં વધુ વખત ટકી શકે તે માટે આ ચોજનાઓ અમલમાં મુકવી એ સમાજ ને લાભકર નથી? શિક્ષકો શિક્ષણ કાર્યને જ પોતાનું જીવન-ધ્યેય બનાવે અને ક્રુટ શોપ-ટી શુષ્કે બીજા વેપારી ધંધા પ્રત્યે ચકોર નજર રાખે તેને અટકાવવાની શું આને જરૂર હોવી નથી યઈ? સ્વદેશથી ઉચું શિક્ષણ અને તાલીમ પામીને આવેલા શિક્ષકોને આજ ધંધામાં રાખવા હોય તેા આવી ચોજનાઓને તતકાલ અમલમાં મુકવાને માટે શાળાની સંચાલક સંસ્થાઓને બલામણુ છે. આ ચોજનાથી સમાજ ને શિરે થોડો વધુ ખર્ચ તેા આવશે પશુ બીજા ખર્ચોની માફક આ પશુ એક આવસ્થક ખર્ચ મનાવો નોંધ્યો. એક વખત એ આણુ ધરી એટલે

તેના શિરેતો પડી જશે ત્યાર પછી તે કંઈ મોટો ખર્ચ માલમ નહિ પડે. ગુજરાતી શિક્ષણ અને શિક્ષકોને લખતા પ્રશ્નોની ચર્ચા આ લેખ માળા માં નિખાલસ બાવે કરવામાં આવી છે. એમાં કોઈ એક વ્યક્તિની તરફ અથવા કોઈ એક સંસ્થા પ્રત્યે ખાસ ધરદો રાખીને કંઈ લખાયું હોય એવું નથી. અહીં તેા સમસ્ત દક્ષિણ આફ્રીકાની ગુજરાતી શાળાઓ અને શિક્ષકો ને લખતી બાબતોની વિચારણા કરવા માં આવી છે. આપણી શાળાના સંચાલકો, આપણા સમાજના આગેવાનો અને શિક્ષણત્રેમી બાઈ બેનો આની ઉપર પુરતો વિચાર કરે અને આમાં નેટલું અમલમાં મુકવા જેવું લાગે તેટલું (બલે થોડું થોડું પરંતુ પુરત) અમલમાં મુકવા સહ પ્રયત્નો આદરે એવી અવધર્થના છે.

(સંપૂર્ણ)
[આ વિષય પર શાળાના સંચાલકો અભિપ્રાય મોકલશે તેા છપાશે. —અ.ધ.એ.]

P.O. Box 2156 Tel. Add.: "Bhaisons" Phone: 28298

K. HARIBHAI

(ESTABLISHED 1905)

Wholesale Produce and General Merchant.

Importer of all kinds of Eastern Produce.

We buy all kinds of S.A. Produce for Cash.

Special offer of the following best quality Imported goods. (Open Stocks)

		per lb.			per lb.
No. 1.	Oily Toordhall	1/3	I/Grade Loose Tea	...	4/3
"	Chana dhall	11d.	Severdhani Sopan	...	7/-
Pure	Chana flour	1/-	S.B. Nuts No 2.	...	2/6
"	Urad Flour	1/7	Jeerā	...	2/-
"	Urad Dhall	1/3	Vattari (Soomph)	...	2/-
"	Moong Dhall	1/1	Mustard Seeds	...	2/-
"	Whole Moong	6d.	Methi Seeds	...	1/3
"	Whole Urad	6d.	Whole Dhana	...	1/3
"	Special Peadhall	10d.	Jaggory (Gor)	...	1/3
"	Ordinary Peadhall	7d.	Pure Chillie Powder	...	3/-
"	Egyptian Rice	10d.	Pure Haldi Powder	...	2/-
"	Whole Bk. Masoor	7d.	Cocoanuts (Fresh Watery)	...	47/6 per bag of 75
"	Masoor Dhall Red	1/-			ALL ORDERS TO ACCOMPANY CASH
"	Tamarind (Amli)	3/3			

Prices f.o.r. Durban.

We are Stockists of all varieties of Dried Beans.

We supply best Natal Ginger—Price on application.

Prompt attention given to Country orders.

Trade inquiries invited.

Note our Add.: 81 Victoria St., DURBAN;

ભારતનો પત્ર

(અમારા અખરપત્રી તરફથી)

સુખષ, તા. ૧૩-૨-૫૬.

રાજ્ય પુનર્ચના

ખંગાળ અને બિહારના જોડાયેલા અંગે રાજ-સિંહાના બહાર પડેલા સંયુક્ત નિવેદનથી નવા દિબાપી એકમે રચવાની મતિમાન થયેલી દરખાસ્તોના પ્રકાશમાં ભારતમાં ટેટલા રાજ્યો હોવા જોઈએ એ પ્રશ્ન નક્કર સ્વરૂપ લેતો જાય છે.

હવે દેશમાં ૬ અથવા ૭ મોટા બહુભાષી રાજ્યો રચવા અને આ રાજ્યોના બે, ત્રણ કે વધુ ભાષાવાર વતી વહીવટી પ્રદેશો પાડવા એવો ખ્યાલ પ્રવર્તી રહ્યો છે.

(૧) ખંગાળ, બીહાર અને ઝોરિસ્સાનો અનેલ પુર્વ પ્રદેશ, (૨) મધ્યપુર અને ત્રિપુરા સહીત આસામ, (૩) મદ્રાસ, વિરતૂત ગૌસુર (કર્ણાટક, કર્ણાટા, આંધ્ર અને તેલંગાણાનો અનેલ દક્ષિણ પ્રદેશ, (૪) મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, કચ્છ અને રાજસ્થાનનો અનેલ પ્રશ્નિય પ્રદેશ જેનું પાટનમર સુખષ રહેશે, (૫) ઉત્તર પ્રદેશ, (૬) મધ્ય પ્રદેશ અને (૭) વિરતૂત પંજાબ, પેશ્તુ અને હિમાચલ.

આ દરખાસ્ત પર રાજ્યોના અગ્રણી કેંગ્રેસી નેતાઓએ અધિવેશનની ચર્ચા કરી છે અને પરિણામે તેની તરફેણ કરવામાં આવી છે.

કુકોરો

વડા પ્રધાન પંડિત નેહરુએ યુનોના મંડળોમાં સામ્યવાદી ચિનને પ્રવેશ આપવા માટે અતુરોધ કર્યો છે. તેમણે જણાવ્યું છે કે એશિયાના સમગ્ર આર્થિક વિકાસ માટે આ એક માત્ર માર્ગ છે. બેંગ્લોર ખાતે તાજેતરમાં યુનોના એશિયા ને દુર પૂર્વ માટેના આર્થિક પંચની ૧૨મી બેઠકની ઉદ્ઘાટન ક્રિયા કરતાં પંડિત નેહરુએ આ બહેરાત કરી હતી. યુનોના મહામંત્રી શ્રી ડાગ હમરશોલ્ડે બેઠકનું પ્રમુખ સ્થાન લીધું હતું. પંડિત નેહરુએ સામાજિક અને આર્થિક ક્ષેત્રે રાજકીય ધર્મજો પ્રવેશ છે. એ અંગે પોતાનો ખેદ દર્શાવ્યો હતો. અને જણાવ્યું હતું કે આ રાજકીય ધર્મજોને કારણે એશિયાનો એક મોટો ભાગ આ મહા ખંડના આર્થિક પુનરોચાન માટેની સામાન્ય પ્રયાસોના પ્રવાહથી અલગ પડી મચેલ છે. આ પરિસ્થિતિ અવેગાનિક વલણ બતાવે છે. અભાર સુધી એશિયાના આર્થિક પ્રશ્નોને ઉકેલ પશ્ચિમ દેશો પોતાના હિતમાં કરતાં

પરંતુ આજની બહુભાષી પરિસ્થિતિ માં આ જાતના વલણ, ઉપાય અને પ્રગતિની મતિમાં જલદ ફેરફારો થવા જોઈએ. પંડિત નેહરુએ એશિયાઈ પ્રશ્નોને હલ કરવા માટે માનવતા બધું વલણ અંધિકાર કરવા માટે અતુરોધ કરતા જણાવ્યું હતું કે રાજકીય હેતુ સર આપતી મદદનું મુદ્દય આ જાતના હેતુથી જતું રહે છે. અને મદદનો આશય માથો જાય છે. તેમણે ઉમેર્યું હતું કે આપણે એશિયાના પ્રશ્નોને ઉકેલ આપણી જાતે જ કરવાનો છે. આપણે જરૂર બીજા પાસેથી શીખી શકીએ. પરંતુ બીજા દેશોની નકલ કરવી ન જોઈએ.

પ્રથમ પંચ વર્ષીય યોજના

ભારતની પ્રથમ પંચ વર્ષીય યોજનાનો ઉલ્લેખ કરતાં પંડિત નેહરુએ જણાવ્યું હતું કે આ યોજનાના અમલ માટે મજેલી વિદેશી સહાય, થયેલ કુલ ખર્ચનો માત્ર નાનકડો ભાગ જ છે. યોજનાને સારી એવી સફળતા મળી છે. પરંતુ આ સફળતાની મુખ્ય ચાવી લોકોએ અને ખાસ કરીને ગ્રામ્ય-જનતાએ બતાવેલ સ્વાશ્રય, આમ શ્રદ્ધા, અને સખત પરિશ્રમ છે. ભારતની કિસાન જનતામાં ક્રાંતિકારી પરિવર્તન થઈ રહ્યું છે. ભારે તથા હળવા, ગ્રામોલોગો તથા શાંત્રિક ઉદ્યોગોની જરૂરિયાતો વચ્ચે સમતુલા જાળવવાના પ્રશ્નોની ચર્ચા કરતાં પંડિત નેહરુએ જણાવ્યું હતું કે એશિયાના બીજા દેશો સમક્ષ પશુ આ જાતના પ્રશ્નો પડેલા છે.

શ્રી વી. કે. મેનન

ભારતના અગ્રમુખ રાજકુત શ્રી વી. કે. કૃષ્ણ મેનનની ટેમિનેટ પ્રધાનમંડળ તરીકે નીમણુંક કરવામાં આવી છે. શ્રી મેનનની નિમણુંકથી ખાસ આશ્ચર્ય થયેલ નથી. કારણ કે વડા પ્રધાન તેમને પ્રધાન મંડળમાં લાવવા માટે ઘણા સમય થયાં આતુર હતા. વિદેશી પ્રશ્નોના ક્ષેત્રે શ્રી મેનને રાષ્ટ્રની કરેલી મહાન સેવાના યોગ્ય બદલા તરીકે આ નિમણુંક મણવામાં આવે છે. શ્રી મેનનને મોટું ખાસ દક્ષિત મુખત કરાયું નથી પરંતુ એમ મનાય છે કે તેઓ મુખ્યત્વે વડા પ્રધાનના વિદેશી પ્રશ્નો અંગેના ખાસ સલાહકાર તરીકે કામ કરશે અને વિદેશી બાબતો અંગેના

મહત્વનાં કાર્યો તેમને સોંપાશે.

વિદેશી બાબતો ઉપરાંત ખાસ આંતરિક પ્રશ્નોમાં પણ શ્રી મેનનની સેવાનો ઉપયોગ થશે. તેઓ આર્થિક બાબતોના પણ નિષ્ણાત છે. અને એક સમાજવાદી તરીકે કેંગ્રેસે સ્વીકારેલ સમાજવાદી દળની સમાજરચનાના ધ્યેયની સાથે તેમના વિચારો અને કાર્ય પદ્ધતિ વધુ સંવાદિત બની રહેશે એવી આશા છે. પ્રધાન તરીકે તેમની દક્ષિત શક્તિ અને યુરૂર વાકુલતા લોકસભામાં સરકારને મુખ્ય જ ઉપયોગી નીવડશે. શ્રી મેનનનું ત્રીજુ શુદ્ધિ કૌશલ્ય રાજ્ય પુનર્ચનાના જટીલ પ્રયત્નોમાં યોગ્ય ઉકેલ શોધવામાં પણ મુખ્ય ઉપયોગી નિવડશે. શ્રી મેનને દીંદી મીનમાં શાંતી સ્થાપનાર છત્રીવા પરિ પદની અંદર પડદા પાછળ જે ભાગ બજવ્યો હતો તેનાં મહત્વનો ઘિટન તથા અન્ય દેશોએ મુક્તપણે સ્વીકાર કર્યો હતો. યુનો ખાતેની શ્રી મેનનની કામગીરી મુખ્ય પ્રશંસા પામી છે. તેમજ તાજેતરમાં વડા પ્રધાન પંડિત નેહરુએ કેંગ્રેસ કારોબારીની બેઠકમાં શ્રી મેનનની સેવાને અંજલી આપી હતી. ભારતની વિદેશ નીતિના એક પ્રચારક તરીકે અને પંડિત નેહરુના વિખ્યાત પંચસિલના સિદ્ધાંતોના આંતર રાષ્ટ્રીય પ્રશ્નોમાં સફળ અમલ કરવામાં સદાય કરવા માટે શ્રી મેનને ભારતની પાર્લામેન્ટ તથા અન્ય સ્થળોએ મુખ્ય આદર પ્રાપ્ત કર્યો છે.

આપઘાતો

સુખષના સાછ મર્વનર શ્રી મંગલ દાસ પકવાસના પ્રમુખપદે ૪૦ જેટલી સામાજિક સંરથાઓની તાજેતરમાં અમદાવાદ ખાતે મજેલી પરિપદે ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છમાં સ્ત્રીઓના આપઘાતનું જે ઘણું વધુ પ્રમાણ છે તે અટકાવવા માટે સાત મુદ્દાઓના કાર્યક્રમ ધડી કાઢ્યો છે. પરિપદે સ્ત્રીઓના આપઘાત, અપહરણ તથા લોકીના બ્યાપારને લગતા કિસ્સાઓમાં ધરખામ કાનૂની સુધારાઓ કરવા માટે સંઘ સરકારને નિનંતી કરી છે. એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે માત્ર સૌરાષ્ટ્રમાં સરેરાશ દરરોજ એક સ્ત્રી આપઘાત કરે છે. આ વિસ્તારમાં સ્ત્રીઓના આપઘાતના વધુ પ્રમાણ માટેનાં કારણોમાં પતિઓ તેમજ સાસુઓ અને અન્ય સાસરીયાંઓ તરફથી સ્ત્રીઓને અપાતો ત્રાસ, ગાતી પ્રથા સ્ત્રીઓની સામાજિક અને માનસિક અસહાયતા, ફરિયાવરની પ્રથા, પુરૂનો પર સ્ત્રીઓની આર્થિક પરવશતા ખાસ કરીને મધ્યમ વર્ગની સ્ત્રીઓમાં રહેલી બેકારી, સામાજિક કાયદાઓ અને ન્યાય પદ્ધતિમાં રહેલી ખામીઓ, લગ્ન-જીવનની નિષ્ફળતા, ડેંગવણી વિષે સમવડોનો અભાવ તથા સ્ત્રીઓમાં રહેલી વધુ પડતી સ્વાભાવિક લાગણી વશતા હોય છે.

સ્ત્રીઓના આપઘાતો ઉપાયો

સ્ત્રીઓના આપઘાતો નિવારવાના ઉપાયો તરીકે પરિપદે ડેંગવણીનો વ્યાપક પ્રચાર કરવા, સ્ત્રીઓની આર્થિક મુક્તિ માટે જોમવાઈ કરવા, સામાજિક જાગૃતિમાં માટે પ્રયત્નો કરવા, સામાજિક અને ધાર્મિક અનિષ્ટો નાશુક કરવા જાગૃત અને સકીય સામાજિક કાયકરોતું એક સળળ જુય ઉણું કરવા, આપઘાતના કિસ્સાઓમાં સંક જાયેલા કુટુંબના દરેક સભ્યને જવાબ દાર ગણવા તેમજ કૌટુંબીક જઘડાના ઉકેલ માટે સામાજિક સહાય કેન્દ્રો ખોલવાનું સૂચવ્યું છે. પરિપદે જણાવ્યું હતું કે ઘણા ખરા આપઘાતો દક્ષિતે અમુક પ્રકારના ખુન હોય છે. વધુ એક ઠરાવમાં વેસ્વાઈતિ પર પ્રતિબંધ મુકવા માટે ધારા ઘડવા સરકારને અતુરોધ કરવામાં આવ્યો છે.

કેંગ્રેસ અધિવેશન

અમૃતસર ખાતે મજેલા કેંગ્રેસનાં ૬૨મું અધિવેશનના પ્રમુખપદેની બોલતાં શ્રી ટેબરે કહ્યું છે કે સીમા પંચની બલામજોમાં સરહદી પ્રશ્નો અંગે જે કંઈ ફેરફારો કરાયા છે તે સહમતિ અને સમજુતિથી જ કરવામાં આવ્યા છે.

સીમા પંચને અહેવાલ પ્રમટ થયા ખાદ હેઠલા ત્રણ માસ દરમીયાન બનેલા ખનાવોનો ઉલ્લેખ કરતાં શ્રી ટેબરે કહ્યું કે ભારતનો ખૂતકાળનો ઇતિહાસ આપણને શીખવે છે કે અલમતાવાદી અને પ્રદેશિક દાવાઓ દેશના સ્વાતંત્ર્યના પાયાને નળજો પાડ્યો છે. વર્ષો હિતો આજેય લોકોને તાણી જઈ શકે છે.

ખંગાળ અને બીહારના નેતાઓએ આજે ભારતને આ પજો જેની ખાસ આવશ્યકતા છે એ દીંમતભરી દારવણી આપી છે. જે તેમનું આ ધ્યેય સફળ થશે તો ભારતની તવારિખમાં ભારત ના સ્વાતંત્ર્ય અને એકતા માટેની સેવાતું નવું પૃષ્ઠ ઉમેરાશે.

ગોવાના પ્રશ્ને સ્પર્શતાં શ્રી ટેબરે કહ્યું કે જ્યાં સુધી ભારતની ધરતી પર રહેલ શાહીવાદનું હેલું સ્થાન ધુંસાય ન જાય ત્યાં સુધી ભારતનું સ્વાતંત્ર્ય અપુણું રહેશે. હજુ પરિસ્થિતિ માં દેખાય એવા પલટો નથી આવ્યો અને શીરંગી સત્તાવાળાઓ પરિસ્થિતિ નો ઉપયોગ કરીને પોતાની પકડ મજબુત કરવા માટે મધી રચા છે છતાં અંદરના આદેશન તથા બહાર નાં આંતર રાષ્ટ્રીય બળોના દબાણ તેમજ આપણે લીધેલ આર્થિક પમલાને પરિણામે અનિવાર્યપણે અસર ઉભી થશે.

વિદેશી બાબતો અંગે મોલતાં શ્રી ટેબરે કહ્યું કે જીનિવા ખાતે મજેલી ચાર માંધાતાઓની પરિપદ પશ્ચિમી લોકશાહીઓ અને સોવિયેટ યુનીયને લીધેલ મહાન અને હિમ્મત બધું

અમારી નવી ચાલુ વાતો

ધુપ સુગંધ

લેખક : સોપાન

પ્રકરણ સાતમું

(ગતાંકથી ચાલુ)

ધીમેથી એણે કમલેશના કાન્યની એક ચોપડી ઉપાડી. પહેલા પાના ઉપર એક મુકતક હતું :

‘બનતી’તી પ્રતિ વૃક્ષની ડાળીએ મધુર મંદ અનિલની આરતી, ધુપસુગંધભરી પૃથ્વી હતી, પૂજન એક અનંત વિરાટનું.’

માધવી આ લીટીએ ગણગણી ને એના મનની રિચિતિ જાણે બદલાવા લાગી. એણે બહાર નજર કરી. સાંજ નમી ગઇ હતી, આંધું અંધારું પ્રસરતું હતું, સર્વત્ર શાંતિ હતી, આકાશ સ્વચ્છ હતું, તારાઓની મીઠાસ ધીમે ધીમે જામતી હતી. માધવીનું મન પ્રસન્નતાથી ભરાઇ ગયું. ‘કમલેશને એ આવતી કાલે મળશે, અને તે વખતે તરલિકા પણ સાથે નહિ હોય!’ મનમાં વિચારો ઝબક્યા. આનંદની લાગણીમાં ભરતી આવી. ‘કમલેશ કેવો બદલાઇ ગયો છે?... મરતી તો બંધી બહારની જ હતી ને!’ માધવી સામે કમલેશ જાણે પ્રત્યક્ષ થઇ ગયો. એણે ફરવાની માગણી કરી, સાગરકાંઠે તેઓ ગયાં, વાતાવરણ માં ગમગીની હતી, સમુદ્રમાં એટ હતી, કમલેશ ઠેાંઠા ઉડા વિચારમાં પડ્યો. ઘટો : પહેલપળું માધવીને રમરણ થઇ આવ્યું ને છુટા પડતી વખતે ‘દુઃખભરી લંબી કંઠાની’... માધવીનું મન પ્રેમ અને સહાનુભૂતિથી ભરાઇ આવ્યું.

ત્યાં કેલાસખાનેઃ અવાજ આવ્યો : ‘માધવી!’

માધવી ચમકી ગઇ. ‘આવી યા.’ કહેતી એ તરત જ સ્વચ્છ થઇ. હાથ મોં ધોઇ કપડાં બદલી કેલાસખા પાસે આવી.

‘કેમ એટા, આજે મોડું થઇ ગયું?’ અણુધાર્યો પ્રશ્ન કેલાસખાએ પૂછ્યો.

‘નાટકની તૃતીયા કરવાની હતી.’ માધવીએ જવાબ આપી દીધો.

‘ક્યારે નાટક થવાનું છે?’

‘પંદરવીસ દિવસ પછી.’

‘સાં. તારે તો એક બાજુ ખેસી થવાનું જ છે ને?’

‘હા, યા.’

વધુ પ્રશ્નો આવ્યા નહિ. માધવીનું મન હળવું થયું. એ પછી બોજનની તૃતીયા થવા માંડી. માતા, પિતા ને પુત્રી રોજના નિયમ પ્રમાણે સાથે બેઠાં, માધવીએ દિવની લાગણી દેખાવી દીધી હતી એટલે એણે જ વાત ઉપાડી:

‘તમે બાપુજી, ઠેાંઠા વાર નીનીતાલ અયા છે?’

‘વધી પહેલાં એકવાર અયો હતો.’

‘બહુ સુંદર છે, ખરું?’

‘બહુ જ સુંદર છે, નીની સરોવરમાં ફરતાં તો એમ લાગે કે દેવલોકમાં વિહાર કરીએ છીએ.’

‘આપણે કેટલા દિવસ ત્યાં રહીશું?’

કૃતિમ ઉત્સાહથી માધવીએ પૂછ્યું. કેલાસખા એની સામે આશ્ચર્યથી જોઇ રહ્યાં.

‘પંદરેક દિવસ તો થશે જ.’ હરિવલ્લભે સરળતાથી જવાબ આપ્યો.

‘પંદર જ દિવસ? આસપાસમાં ક્યાંય નહિ જઈએ?’

‘જઈશું, આલમોડા, રાષ્ટ્રીખેત, તારી ઇચ્છા હશે તો કૌસાની પણ જઈ આવીશું.’

‘કૌસાની શું છે?’

‘અતિ સુંદર સ્થળ છે. ત્યાંથી હિમાલય ની પર્વતમાળાનાં અદ્ભુત દર્શન થાય છે.’

માધવીએ આ પ્રવાસ યોજના માટે સંતોષ વ્યક્ત કર્યો. હરિવલ્લભથી ન રહેવાયું. તેઓ બોલ્યા : ‘તારી બાને તો થતું હતું કે નીનીતાલ જવાની તારી ઇચ્છા નથી.’

‘સાચું કહ્યો છે?’ માધવી દસ્તી પડી, રંભભૂમિ ઉપર હસે તેમ!

કેલાસખા સહેજ શરમાયાં. એમને થયું કે માધવીને સમજવામાં બૂલ થઇ હતી. મનમાંથી ચીંતા દૂર થઇ. માધવી તરફ જોઇ વાતસલ્પભયો સ્વરે બોલ્યા :

‘દીકરી મોટી થાય એટલે માને જાતજાતના વિચારો આવે. એનું બધું નેપાં કરે ને મનમાં કંઈ કંઈ ધાર્યાં પણ કરે.’

‘મારું તમે શું જાણો છો, યા?’ માધવીએ પ્રસન્નતા ધારણ કરીને પૂછ્યું.

‘જોઈ છું કે દીકરી હવે મોટી થઇ છે. એને માટે હવે કંઈક શોધવું જોઈશે.’

‘એવું ન બોલશો.’ લાડથી માધવી ખોસી, ‘હું આ ઘર છોડવાની જ નથી.’

હરિવલ્લભના ચહેરા ઉપર આનંદ છવાઇ ગયો. કેલાસખા તરફ જોઇને એમણે કહ્યું : ‘મારી ને મારી દીકરી ની ઇચ્છા એક સરખી છે.’

કેલાસખા કંઈ બોલ્યાં નહિ, પણ ફરીને એમનું મન ચીંતાથી ઘેરાયું.

એમને થયું, માધવીની લાગણી જોઇ હરિવલ્લભ ફરીને આ રીતે જ વિચારો તો પ્રશ્ન યુગવાઇ જશે. તેઓએ મૌન રાખ્યું ને વાત પૂરી થઇ.

માધવી હવે તદ્દન હળવી બની ગઇ. બા-બાપુજીનાં દિલમાં એના વિષે કંઈ જ નથી એવી એને ખાતરી થઇ ગઇ. નીનીતાલનો વિચાર પણ હવે સામાન્ય લાગ્યો, એમ થયું, ‘પંદર દિવસ જઈ આવીશ, એમાં શું છે?... કમલેશ પણ રજામાં તો ક્યાંક જશે જ ને?’

રાત્રે માધવી ને મીઠી નિદ્રા આવી ગઇ. સવારે સૂર્યોદય પહેલાં એની આંખ ઉઘડી. પંખીઓનો કલરવ સાંભળતી એ પથારીમાંથી ખેડી થઇ. ઢોંઢે શબ્દો આવ્યા : ‘બનતી’તી પ્રતિ વૃક્ષની ડાળીએ, મધુર મંદ અનિલની આરતી.’ એણે બહાર નજર ફેરવી. ચિત્તમાં પ્રસન્નતા વ્યાપી ગઇ.

પ્રાતઃકર્મ કરતાં કરતાં એણે કમલેશ પાસે જવાની યોજના મનમાં ધરી કાઢી. બા-બાપુજીને ખુશ કરી દેવા સ્નાનાદિથી પરવારીને એ પૂજનની ઓરડીમાં ગઇ. કંઈમાંથી પ્રાર્થનાના શ્લોકો વહેવા લાગ્યા. અન્તે બંજન આવ્યું :

‘સુતી હો એ’,

હરિ આવાજ છી અવાજ, મહલ અઠ અઠ જોઉં મેરી સજની, કબ આજે મહારાજ.’

હરિવલ્લભ અને કેલાસખા શ્લોકો અને બંજન સાંભળી એકબીજાની સામે જોતાં હસ્યાં. હરિવલ્લભ બોલ્યા : ‘મીરાં જ જન્મી છે આપણા ઘરમાં.’

માધવી પૂજા કરતી આવી લારે બંનેએ એને પ્રેમથી આવકારી. હરિવલ્લભે પૂછ્યું : ‘આજે તો રજા છે ને કોલેજમાં?’

‘હા, આમ તો રજા છે, પરંતુ અમારે ખેતરણ કલાક જવાનું છે, શું છે?’

‘નાટકની પ્રેક્ટીસ કરવાની છે ને!’

‘ક્યારે જવું છે?’

‘આ-નારતો લઇને જઈશ. જમવા ના સમય પહેલાં આવી જઈશ.’

‘મોડું ન કરતી હો.’ હરિવલ્લભ બોલ્યા ને માધવીનું મન નાચી ઉઠ્યું. એણે કેલાસખા સામે જોયું તો તેઓ પણ પ્રસન્ન જ હતાં.

માધવી થોડીવારમાં જ પરવારીને કમલેશને મળવા ઉપડી ગઇ. પોતે એકલી જ જાય છે એવું બાન તરત જ થયું ને તરલિકાનું રમરણ થઇ આવ્યું. એણે જોયું કે તરલિકા કહેતી હતી તેમ જ એ અત્યંત વેમ-પૂર્વક કમલેશ તરફ ધસી જતી હતી, ‘આ લાગણી કામ જાળવી શકશે? અને વિકસાવી શકશે?’ પથારી પરિસ્થિતિનું મને બાન છે?’ તરલિકા એ ઉદાવેલા આ પ્રશ્નો ફરીને મનમાં જગ્યા ખરા, પરંતુ તેની કશી મૂંઝવણ

એણે અનુભવી નહિ. આનંદની ભરતીમાં અત્યારે બમ અને શંકા દેખાઇ ગયાં હતાં અથવા તથાઇ ગયાં હતાં.

કમલેશ માધવીનું રમરણ કરતો રટણ કરતો ઉવટ નિદ્રાધીન થઇ શક્યો હતો. સવારે એની આંખ મોટી ઉઘડી હતી અને તરત જ માધવીનું રમરણ થયું હતું. એણે ધારણું કે માધવી કોલેજના સમયે લગભગ આ-વશે એટલે એ ધણીવાર સુધી જાગતો પથારીમાં જ પડ્યો રહ્યો : રાત્રે સુરેલો ‘તુંડી તુંડી’નો ગુનગર અત્યારે પણ ચાલતો હતો. એનું જીવન જાણે સખર બની ગયું હોય એવો અનુભવ થતો હતો. ‘માધવીને આજે જીવન-કથા કહેવાની છે’ એ વિચારની સાથે મધ કાલે છુટી ગયેલો રમરણદોર હાથમાં આવી ગયો. કથા આ રીતે આગળ વહેતી હતી :

રામપ્રસાદને ઘેર જતાં કમલે જોયું કે તેઓ એક શાળાના આચાર્ય હતાં. ઘરમાં બધાં પ્રેમાળ ને સંસ્કારી હતાં. આર્થિક રિચિતિ સામાન્ય હતી. સૌએ એનો પ્રેમથી સત્કાર કર્યો હતો. મનોરહાસના કુટુંબના હેતુથી સમાચાર પૂછ્યા હતાં. એક જ દિવસનાં અતુ-ભવે કમલનયને એમ થઇ ગયું કે આ ઘર ઉપર એનો બોલો નાખવાનું શોખ નથી. એટલે ખેતરણ દિવસની શાંતિ પછી રામપ્રસાદે એને અભ્યાસ માટે પૂછ્યું ત્યારે એણે પૂછ્યું : ‘મને કંઈ કામ ન મળી શકે?’

ઘરનાં બાળકો રામપ્રસાદને પ્રસાદ-કાકા કહેતા હતા. કમલનયને પણ એ જ રીતે શરૂ કર્યું હતું. પ્રસાદ કાકા જવાબમાં બોલ્યા : ‘તારે શા માટે આ નાની ઉંમરે અભ્યાસ છોડી દેવો જોઈએ? સૌની સાથે ઇશ્વર તારું પણ નિભાવશે.’ પરંતુ કમલનયને બહુવાનો ઉત્સાહ બતાવ્યો નહિ એટલે રામપ્રસાદ એમ સમજ્યા કે જમીનદાર નો છોકરો છે, લાડમાં ઉછર્યો છે તેથી અભ્યાસમાં ચિત્ત નથી. એક મિત્રની સહાયથી શહેરની સુધરાઇની ઓરડીમાં સામાન્ય કારકુનની એને નોકરી આપાવી દીધી.

કમલેશને એ પહેલા દિવસનું તીવ્ર રમરણ હતું. એ નોકરી ઉપર ગયો તે પછી એણે જાણ્યું કે એની ઉંમર ના ધણી છોકરાઓ નોકરી કે ધંધો કરતા હતા. પ્રસાદકાકાની આર્થિક રિચિતિની પણ તે પછી વધુ ખખર પડી હતી. નાના ભાઈની વિધવા ને તેનાં બાળકોને નિભાવ પણ એમણે જ કરવો પડતો હતો. કમલનયને થયું કે એણે કમાવાનો નિશ્ચય કર્યો તે બહુ સાં. ક્યું.’

આ દિવસો એણે સુખમાં વીતાવ્યા હતા. નોકરીમાંથી માત્ર ચાળીસ જ રૂપિયા મળતા હતા, પરંતુ જાતકમાઈ નું ઔરવ એ અનુભવતો હતો. પહેલો

પગાર એણે પ્રસાદકાકાને આપ્યો ત્યારે તેઓ બોલ્યા: 'તારી પાસે રાખ. તને કામ આવશે.' કમલનયને ના પાડી ત્યારે પ્રસાદકાકાની આંખો ભીની થઈ ગઈ. ઘણા વખત પછી કમલનયને નાનું કે પ્રસાદકાકાએ એના પગારની બધી જ રકમ એના નામે એક વેપારી મિત્રને ત્યાં જમા રખાવી હતી!

કમલનયન દિવસબર નોકરી કરતો અને ઘરનાં નાનામોટાં કામમાં પણ સાથ આપતો હતો. પરંતુ એનું મન તો ખીલ અનેક વિચારોમાં વિહાર કર્યા જ કરતું હતું. માતૃ સ્મરણ કહી જુલાતું નહિ. મામા-મામી પણ યાદ આવી જતાં, પિતા શું કરતા હશે એવી જીજ્ઞાસા ક્યારેક જાગતી, પરંતુ કંઈક અમંગળ સ્મરણ થતું હોય તે રીતે એ જીજ્ઞાસા તે દયાવી દેતો હતો.

પ્રસાદકાકાએ એક દિવસ એને પૂછ્યું: 'અહીં ગમે છે તને?' કમલનયને હસીને હા પાડી.

'તો કેમ કોષ સાથે બળતો નથી? ધરની બહાર જતો નથી? નવા નવા મિત્રો કરતો નથી?'

'અહીં જ સાઈં લાગે છે.' કમલનયને જવાબ આપ્યો.

'તો કંઈક વાંચવાનું રાખ. આ રીતે જીંદગી કટાઈ જશે.'

પ્રસાદકાકા એના માટે પુસ્તકાલય માંથી પુસ્તકોને માસીકો લાવ્યા. કમલનયનને વાચનનો શોખ તો હતો જ. માતાના સ્મૃત્યનો આઘાત તે નવી પરિસ્થિતિને કારણે તેણે વાંચવાનું છોડી દીધું. જીવનમાં સ્થિરતા આવતાં તેણે એ શરૂ કર્યું. રામપ્રસાદે બેચું કે કમલનયન આસાધારણ જડપથી અને વિવિધ પ્રકારનું વાંચે છે એમના મનને સંતોષ થયો.

આ રીતે દિવસો, મહિનાઓ, વર્ષો વીતવા લાગ્યાં. કમલનયનના સ્વભાવ માં ધીમે ધીમે એકલવિહારીપણું આવવા લાગ્યું. એકલો કંઈક વાંચે, કંઈક લખે, કયાંક ફરવા ચાલ્યો જાય. ધરની સામાન્ય જવાબદારી તે નોકરી નું બરાબર કરે એટલે સૌને વહાલો લાગે, પણ કોષ સાથે દિલ દબને બેઠાય નહિ. ખાવા, પીવા, રહેવા, ફરવામાં પોતાની કોષ પસંદગી નહિ, માગણી નહિ. રામપ્રસાદને કોષવાર એમ યદ આવે કે એના મનમાંથી માના સ્મૃત્યનો આઘાત હટી ગયો નથી છતાં તેઓ શાંતિથી બધું બેચા કરે અને અપાય તેટલો રત્નદ આપે.

એક દિવસ તેમના જીના મિત્ર દેવે એમને ત્યાં મહેમાન થયા. કમલનયન ની આંખો, એનું હલનચલન, મધુર ને વિનયી વાણી તરફ એમનું ધ્યાન ખેંચાયું. ઝાળખાણુ પુછી. રામપ્રસાદે કમલનયનની હાજરીમાં જ કહ્યું: 'કોષ યોગ્યપદ અત્મા મારે ધેર આવી

ચડ્યો છે. મોટા જમીનદારનો છોકરો છે, પણ સંસ્કાર તદ્દન નિરાળા છે.' 'અભ્યાસ કરે છે?' દેવે પૂછ્યું 'ના, બે વાર કહી બેચું, પણ માનતો નથી. એને યાજ છે કે મારા ઉપર બોલનપ ન થતું બેચું.'

'નહિ, નહિ પ્રસાદકાકા, એવું મને કંઈ થતું નથી.' કમલનયન બોલ્યો.

'તો શું યાજ છે?' રામપ્રસાદે પૂછ્યું.

જવાબ આપતાં એ મુંઝાયો. રામપ્રસાદે બોલ્યા: 'બે કમલ, તારા પગારની બધી રકમ મનહરસાલ ને ત્યાં જ જમા રાખી છે, તું મોટા યા અને સ્વતંત્ર થઈ જુદો રહેવા છડે ત્યારે મારે તને તે આપવાની છે.'

કમલનયનની આંખો આ સાંભળતાં ભીની બની ગઈ. એણે દોડીને પ્રસાદ કાકાના પગ પકડી લીધા. સહજ ભાવે જ આ બન્યું હતું. હાજર રહેલાં બધાનાં હૈયાં એ દ્રશ્યથી ધ્રવી ગયાં.

કમલેશ એ પુનિત સ્મરણથી આ વખતે પણ હસી ઉઠ્યો. પ્રસાદકાકા એની આંખ સામે આવી ગયા. ધીમે ધીમે

થી એ ભાવપુર્વક મળ્યુમળ્યો: 'પ્રસાદકાકા!'

અને એ જ વખતે માધવી ઝોરડી ના બારણામાં દેખાઈ. કમલેશ ચમકી ગયો. તદ્દલજી ઉભો થયો ને વાળ સરખા કરવા લાગ્યો.

'નહિ, કંઈ જ જરૂર નથી.' માધવી ઉદ્ધાસથી બોલતી અંદર દાખલ થઈ. 'કનિઓ ને યોગીઓના રાત ને દિવસ સામાન્ય માનવીઓથી ઉભટા હોય છે.' મસ્તીભર સ્વરે એ બોલી.

કમલેશ લલળબાયું હસી રહ્યો.

'કંઈ કાળચર્યના થતી હતી?' માધવીએ પુરશી ઉપર બેસતાં પૂછ્યું. 'ના, સ્મરણમાળા ગુંથાતી હતી.' કમલેશ હસીને બોલ્યો.

'ઠોના સ્મરણની? કોને માટે?'

એ જ ઉદ્ધાસથી માધવી બોલી.

'એ કહું, મને જરા સ્વરથ થઈ જતા દો.' કમલેશ બોલ્યો ને જડપથી ઝોરડીની બહાર ગયો.

માધવી મુગ્ધ નખને એનાં વિખરા-યેલા વાળ, યોળાયેલાં કપડાં ને દોડતી ચાલને પાછળથી નોંઠી રહી.—(કમલા:)

સાથે શું આવે છે ?
(સંત વિનોબાના પૂર્ણચિના પ્રવચનમાંથી)

જીંદગીમાં એક માત્ર પૈસા જ કલાવા ની વસ્તુ નથી, બીજી ટેટલીક કમાણી પણ હોય છે. કેવળ પૈસા થી જ માણસનું સમાધાન થશે અરૂં? માણસ પોતાની સાથે કંઈ લેતો જશે ત્યારે જ તેનું સમાધાન થશે. આ પણે મુસાફરીએ નીકળ્યાએ છીએ ત્યારે રસ્તાને માટે આપણે કંઈક સાથે લઈને નીકળ્યાએ છીએ. અહીં આપણે ૫૦-૬૦ વરસ રહીશું. એ પછીથી લાંબી મુસાફરીએ નીકળવાનું છે. અહીંની મુસાફરી તો નાની છે, પણ એ પછીની મુસાફરી તો લાંબી કરવા

ની છે. એને માટે સાથે કંઈ લઈ જશે કે નહીં? અહીં આલીશાન મહેલ બનાવ્યો તેથી શું? એ આલીશાન મહેલ સાથે આવશે ખરો? પૈસા સાથે આવશે? અથવા ટ્રેક્ટર થી થતી બે હજાર એકરની તમારી બહુ સારી ખેતી-એ તમારી સાથે આવશે? વાત તો એમ છે કે, આ દેહ પણ સાથે આવવાનો નથી. સંતો એ કહ્યું છે કે 'મુસાફરી સાથે પૈસા નહીં આવે, પણ આપણે જે પ્રેમ, ધર્મ, બહિત, આદિ ક્યો હશે તે સાથે આવશે અને આમળની મુસાફરી

માટે એ એક મોટી વસ્તુ થઈ પડશે. અમે સમજાવવા આજ્યા છીએ કે લાઈઓ, જેટલો પ્રેમ આપી શકતા હો એટલો આપો. સંત પુરૂષો, શું કરે છે? તમે તેમનો આદર શા માટે કરો છો? તેઓ પણ ખાખીએ છે, તેમ છતાં આપણે તેમને પુણ્ય છીએ શા માટે? તેમનું નામ સ્મરણ શાને કરીએ છીએ? એટલા માટે કે તેમણે પોતાનું કશું રાખ્યું નહોતું.

તેમણે દુનીયાને હાથેશાં પ્રેમ જ આપ્યો. સંત પુરૂષો કરી શકે છે એટલું આપણે નથી કરી શકતા. પણ થોડું તો કરીએ. તેઓ પોતાનું સર્વજ આપી દે છે. એટલું આપણે ન કરી શકીએ તો કંઈ નહીં, તો થોડું તો આપીએ.

પાંચ પાંડવોની વાત તમે સૌ જાણો છો. પણ તેઓ પાંચ ન હતા. તેમનામાં છઠો પણ હતો. તેનું નામ કરણ હતું. તેને તેઓ જૂલી ગયા. એને કારણે દુશ્મનાવટ થઈ અને તેમણે છઠાને ન ઝાળખ્યો એટલા માટે મહાભારતની લડાઈ થઈ. તેથી અમે કહીએ છીએ કે તમે પાંચ છો તેમાં એક વધારે પણ છે. તે મામમાં રહે છે. તે ધરમાં નથી પણ ધરનો જ છે. તે દરિદ્રનારામણ છે. તે જુખ્યો છે, તેને રહેવાને ઘર નથી, તેનાં બાળકોને શિક્ષણ નથી મળતું. બીમાર પડતાં તેને દવા નથી મળતી અને કંડીમાં ડુંકવાય છે. એ તમારો ભાઈ મામમાં છે. તેને એક ભાગ આપો. અને તે બીખ તરીકે નહીં પણ હક તરીકે આપો.—'હુરિજનબંધુ'માંથી.

લુકકોપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલીયરન્સ અને ઇનસ્પેરન્સ માટે મળો :

આર. વીકલ
૨૧૩ મેડોસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરરાસ્ટાઉન, બેદાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

પખવાડીક પચાંગ							ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
વાર	પ્રીસ્તી ૧૯૫૬ ફેબ્રુ-માર્ચ	દીંડુ ૨૦૧૨ મહા	મુસલમાન ૧૩૭૫ ૨૦૦૫	પારસી ૧૩૨૫ શહેરેવર મહેર	સુરોદય ક. મી.	સુપીરત ક. મી.	
શુક્ર	૨૪	સુદ ૧૩	૧૧	૨૬	૫-૪૪	૬-૩૫	વિશ્વકર્મી ન્યંતી સંત શેહીદાસ ન્યંતિને પુણ્યતિથિ સંકટચોથ
રવિ	૨૫	" ૧૪	૧૨	૨૭	૫-૪૫	૬-૩૪	
સોમ	૨૬	" ૧૫	૧૩	૨૮	૫-૪૬	૬-૩૩	
મંગળ	૨૭	વદ ૨	૧૪	૨૯	૫-૪૬	૬-૩૩	
બુધ	૨૮	" ૩	૧૫	૩૦	૫-૪૬	૬-૩૩	
ગુરુ	૨૯	" ૪	૧૬	૧	૫-૪૭	૬-૩૨	
શુક્ર	૧	" ૫	૧૭	૨	૫-૪૭	૬-૩૨	
રવિ	૨	" ૬	૧૮	૩	૫-૪૮	૬-૩૧	
સોમ	૩	" ૭	૧૯	૪	૫-૪૮	૬-૩૧	
મંગળ	૪	" ૮	૨૦	૫	૫-૪૯	૬-૩૦	
બુધ	૫	" ૯	૨૧	૬	૫-૪૯	૬-૩૦	
ગુરુ	૬	" ૧૦	૨૨	૭	૬-૦૦	૬-૨૯	
શુક્ર	૭	" ૧૦	૨૩	૮	૬-૦૦	૬-૨૯	
રવિ	૮	" ૧૧	૨૪	૯	૬-૦૧	૬-૨૮	રાગદાસ નવમી વિજયા એકાદશી

છત્વીસ ફેરિડ જનતાનો સવાલ (૯૦માં પાનાતું અનુસંધાન) ખરી મીલકત તમે લઇ લો, હુંડી લો, અને સરખે ભાગે વેચી લો તેનાથી વધુ ફરક નથી પડવાનો. હોંફરયાન ના કરોડો કંબલમાં એનો કાંઈ પતો પછુ નહીં લાગે. આથી આપણે વધુ ધન મેળવવું છે, ઉત્પન્ન કરવું છે,

આથી પહેલી વાત એ છે કે દેશમાં ધન હોવું જોઈએ. આપણે ઉત્પન્ન વધારવું છે અને તેને માટે કામ કરવું છે. યાદ રાખો કે અરીખીમાં સમાજ વાદ નહીં સ્થાપી શકાય. યુરોપમાં અને ખાસ કરીને ધનની ઉત્પત્તિ વધી ત્યારે જ ત્યાં સમાજવાદ વધ્યો કુલ્યો અને ક્ષાલ્યો એ યાદ રાખજો.

પુર્વે ઉલ્લેખ કર્યો હતો. તેમજ ભારત દેશે કરેલી પ્રગતિ વિષેનું ખ્યાન આપ્યું હતું અને શ્રી રણુછાડણ વર્મા, શ્રી મોહનલાલ ખલસારાએ ભારતે જગતને શાંતીનાં સ્થાપનમાં આપેલા મહત્વના ફાળાપર અસરકારક પ્રવચન કર્યાં યાદ શ્રી ઉત્તમલાલ રણુછાડણ અને શ્રી પ્રિયવદન વર્મા તરફથી બંજનો અંવાયા અને રાષ્ટ્રીય ગીતથી સભા વિસર્જન થઈ હતી.

મળી હતી. પ્રમુખશ્રીએ અને શ્રી રણુછાડણ વર્માએ પ્રસંગોચિત પ્રવચનો દ્વારા પ. યાપુછને અંજલી આપ્યા યાદ બંજન, કીર્તન અને પ્રાર્થના પછી સભા વિસર્જન થઈ હતી.

બીઝનેસ રેન્ટ કંટ્રોલ

(૮૭માં પાનાતું અનુસંધાન)

એ મકાન ચોતાના વપરાશ માટે જોઈએ છે એવી નોટીસ પડેઆડે છે. વેપારી મકાનોપરથી રેન્ટ કંટ્રોલ ઉદ્ધારી લેવામાં સરકારને ટ્રાઇ મનુશ્યુલ કારણ હશે જ એનો સ્વીકાર કરવા સાથે અમારી એસોસિએશન અરજ કરવાની રજા લે છે કે મકાન માલીકોને જેમ વધારે ભાડું માગવાની છુટ મળેથી છે તેવી જ રીતે ભાડુતોને પછુ તેનો સ્વીકાર કરવો કે નહિ તેની છુટ મળી હોય તે જ ન્યાયી ગણાય. હોંદી ભાડુતોને એવી કશી જ છુટ નથી. કાયદો તેમને અધિક લતામાં જ અને તે પછુ બીજા નહીં પછુ મ દિત સંખ્યાનાં મકાનોમાં જ જોધે છે અને લીધે હોંદી ભાડુતોપર મકાન માલીકોને એક હથુ સત્તા મળે છે. અને એથી હોંદી ભાડુતોને તેઓ નિર્દયતાથી શુંગળાવી છેવટનાં દીપાં સુધી નીચોવવાની નીતિ વાપરે છે.

આ ઉપરથી જોઈ શકાય કે રેન્ટ કંટ્રોલ ઉદ્ધારી લેવા માટેની ગમે તે યોગ્યતા હોવા છતાં સામાન્ય રીતે અને ખાસ કરીને હોંદી ભાડુતોને માટે કે જેઓ તેના મકાન માલીકોની ધમ્મલા વિરુદ્ધ કચું નથી કરી શકતા તેમજ તે તેમના મકાન માલીકોની છુટવાની ધમ્મલાને આધિન થવું અગર તે તેના વેપારને ઉચકી મૂકીને ખૂબે ખેરવું એ જે રસ્તામાંથી મને કે કમને એકનો સ્વીકાર કરવો જ પડે છે. એની ખાતલમાં આ છુટવાની વૃત્તિ સામે જે એક રક્ષણ મળતું હતું તે આ રેન્ટ કંટ્રોલના ઉદ્ધારી લેવાથી જતું રહ્યું છે.

લી. આપ માનવંતનો વિશ્વાસ
 ધ. એચ. ધરમાઇલ.
 ડરબન અને ડિસ્ટ્રીક્ટ ઇન્ડિઅન રીટિવલ્સ એસોસિએશનના પ્રમુખ.

વિવિધ સમાચાર

સારનાથનો જીર્ણોદ્ધાર
 બૌદ્ધ ધર્મનાં ત્રણ મુખ્ય તીર્થધામ પૌકોતું એક સારનાથ છે જે બનારસ થી સાત માઇલ દુર છે તેના જીર્ણોદ્ધારનું કામ ત્વરાથી ચાલે છે કે જેથી મહાત્મા બુદ્ધની ૨૫૦૦મી જન્મતીનો મહોત્સવ પ્રસંગે આ વર્ષમાં તઇયાર બને. બુદ્ધની હંધાતી વખતે તે હતું તેવું એ બનાવારી ઉપરાંત અલ્પતન વ્યવહાર સાધનો સહ નવું રેલ્વે સ્ટેશન અતિચિત્રક અને આરોગ્ય ખાતું પછુ સ્થપાશે. 'યુનેસ્કો'નો સંદેશો જણાવે છે કે આ વર્ષમાં બુદ્ધને પ્રાકટ્યને અઢી હજાર વર્ષ થશે તેની યાદગીરીમાં હોંદીની લલિત કળા એકેડેમી ન્યુપુર હાઉસ ન્યુ દિલ્હી તરફથી જન્ય સમારક આંધવા માટેની ડીગ્રાઇનો ૧૫-૪-૫૬ પહેલાં મોકલવા દુનીયાના સઘળા દેશના શિલ્પ જોગી જાહેરાત થઇ છે. એ માટે પહેલું પંદર હજાર રૂપીયાનું બીલ્ડું પાંચ હજારનું અને ત્રીજું બે હજારનું એમ ત્રણ ઠનામે અપાશે. અંગ્રેજી ભાષા 'મરકયુરી'નો નવી દીલ્હીનો અખંર

પત્રી જણાવે છે કે ૩૧મી જાન્યુઆરી એ ભારતના વડા પ્રધાન પં. નેહરુએ અંગ્રેજી ભાષાની તારીફ કરતાં કહ્યું હતું કે હોંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોની એકત્રતા અને સુમેળ સાધવામાં અંગ્રેજી ભાષાએ મહત્વનો ભાગ બજાવેલો છે. હમણાં મુખ્ય અને બીજા પ્રાંતોમાં અનેક ભાષા બેદના કારણે જાનો ગયા એ પરથી આપણી આંખ ઉઘડી જાય છે. ભાષાના ધોરણે પ્રાંતોની સરહદ દરાવાઇ એ એક જુલ જ થઇ છે એવો તેમજ ઉકારાર કયો હતો. ભારતના એક નેતાનું મરણ નવી દિલ્હીથી 'સાપા'ને સંદેશો જણાવે છે કે હોંદીની સોસાયલીસ્ટ પાર્ટીના પ્રભુ પક્ષના નેતા આચાર્ય નરેન્દ્ર દેવલું ૧૯મીએ ૬૬ વર્ષની ઉમરે અવસાન થયું છે. તેઓએ હોંદીની આઝાદીની લડતમાં ચાર વાર જેલ ભોગવી હતી. પોર્ટ એલીકાબેથના સમાચાર તા. ૨૬-૧-૫૬ના રોજે ભારત પ્રજાસત્તાક દિનનો ૬૬ો વાર્ષિકોત્સવ શ્રી ક્ષત્રિય યુજરાતી હોલમાં શ્રી છાંડુ-ભાઇ ડાલાભાઇના પ્રમુખરયાને ઉત્સાહ

* * * તા. ૩૦-૧-૫૬ની સાંજે દોઢુ સેવા સમાજના આશ્રય હેઠળ એક જાહેર સભા શ્રી ક્ષત્રિય યુજરાતી હોલ માં શ્રી છાંડુભાઇ ડાલાભાઇના પ્રમુખ રયાને પ. ગાંધીજીના નિર્વાણ દિને અંજલી અર્પવા અને પ્રાર્થના કરવા

વેચવાના છે નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બંજરમાં ત્યા સોસાયટીઓમાં મકાન અગર ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેરાતર સેવર્સિંગ સર્વિસીકેટ (આવક વેરાથી મુક્ત બ્યાન) ખરીદવા લખો: એમ. જનાર્દન લટ. Authorised Agent For Government of India National Saving Certificate. બાળા સાહેબની હવેલી, Navsari, Bombay, India.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની સન લાઇફ ઓફ કેનેડા વપરાઈત કંપનીના હમે સત્તાવાર એજન્ટ બીએ. ઉપરાંત દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝન ના સરકાર તરફથી નીચાણેલા અંગ્રેજી તથા યુજરાતી ભાષાન્ટરકાર બીએ તેમજ અંગ્રેજી ફીમીએશન અંગ્રેજી કોર્ટ પછુ જાતનું કામકાજ વિના વીલંબે ત્વરીત ગતીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000,000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance
 Consult us first.
C. C. PALSANIA
 GENERAL AGENT
 Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultants.
 Sworn Translator.
 100 Sir Lowry Road, — CAPETOWN
 P.O. Box 4624. Phone 32390

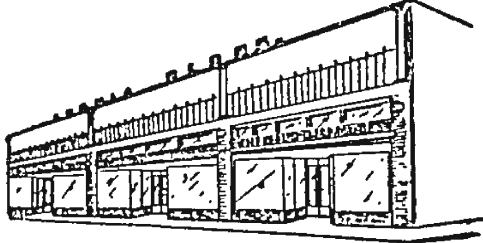
જોઈએ છે હાડકાં તમારાં સ્ટેશન કે સાઈડિંગ પહોંચતાં કરવા માટે અમે ટનના પા. ૭ આપીશું

બાલી બેગો રેલ ક્રીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું વધુ વિગતો માટે લખો:

THE BULLBRAND FERTILIZERS LTD. SARNIA NATAL.

K.M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

22 ct Jewellery made to order in latest designs

આવિસ કેરટ

સોનાના ઘાંગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયેલ કામ સંતોષ પામે એવા રીતે કરીએ છીએ.

નેક્લેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંધરી અંગોડા, સાડીની પીન, વીંદી બદલ એરોંગ નીચેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

તાળું ઉમદા ફરૂટ

ફરૂટનું ટકાઉ આદુ ૮ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણુ ૧૦ પેની રતલ, પાપક નં. ૧, શી. ૧૦-૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮-૦ ૧૦૦. પોરટેજ જુદું.

કપુરી અને ચેવલી પાન બનર ભાવ પોરટેજ જુદું. ખાસ્કીટ શી. ૧૦-૬ ડઝન; લાંબી અને રક્વેર ખાસ્કીટ શી. ૧૧ ડઝન. કાંદા, ખટ્ટા (આદુ) હમેશાં હમારે ત્યાંથી મળશે.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બ્રેસેલવન કોંગોના ચોરડરો ઉપર પુરવઠાનું આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ દલાવી મોકલશું. All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ હઈશું.

કેપીટનસ બાલકની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીકાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર - ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪

ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

Phone 22905

Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son
Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their
POSTAL ORDER with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

એડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઈની કીમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોરટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

ના. રોડેસીયા શી. ૧-૦ રતલે. સર્વન રોડેસીયા ૬ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

**154 GREY STREET,
DURBAN.**

"તાપના દિવસોમાં વાંચવા લાયક મનરંજન પુસ્તકો"

ધરની રાણી	૧ ૧ ૬
દુષ્કર્મ	૮ ૬
જમાનાની જલક	૭ ૬
રોડાલી	૮ ૬
આપણું ધરસંસાર	૮ ૬
પ્રેમનું પરિણામ	૮ ૬
પુશ્પિતો ખલનો	૮ ૬
બીબેસ ગાર્ડ અને વપારી ભાગીચો	૧૫ ૬
પહેલું પારણું	૧ ૦ ૦
ગૃહીણી મિત્ર	૧૭ ૬
સંસ્કાર લક્ષ્મી	૧ ૨ ૬
પ્રેમ પરખ	૫ ૬
સરળ સંતતિ નિયમન અને કુદરતી કુટુંબ નિયોજન	૪ ૬
શાહનદી કાશ્મીરા	૭ ૬

ઉપલાં પુસ્તકો લગ્ન નિમિત્તે લેટ આપવા લાયક હોય હશે તો ગ્રાહકોને ખાસ ભલામણ કરીએ છીએ.

Obtainable from:

**BHARAT MUSIC
SALOON**

AND BOOKSELLERS
(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

ચોખ્ખા ધીની બનાવેલી શુધ્ધ મીઠાઈ

અમારી મીઠાઈ લેણસેણ વગરના ચોખ્ખા માલમાંથી બનાવવામાં આવે છે. દરેક મીઠાઈ જાતી દેખરેખ નીચે બનાવી કાળજીથી પેક કરી રવાના કરવામાં આવશે. આપનો ઓર્ડર વેળાસર મોકલવા વિનંતી છે.

સુવરકેણી સફેદ, લીલી, યુલાબી શી. ૬-૦ રતલ	પીરતા માવા બરફી શી. ૬-૦ રતલ	પેારબંદરની ખાજલી મોળી શી. ૬-૦ રતલ
માવા બરફી શી. ૫-૦ રતલ	કેસરી માવા બરફી પીરતા શી. ૬-૦ રતલ	ચણાનો મગજ શી. ૪-૦ રતલ
બદામ માવા બરફી શી. ૬-૦ રતલ	ભાણવડીયા માવા જે'ડા શી. ૫-૦ રતલ	રદાર બેન્ડના ગાંઠીયા શી. ૩-૦ રતલ
કેસરી માવા જે'ડા શી. ૬-૦ રતલ	સુરતની માવા ધારી શી. ૫-૦ રતલ	રાજવંશી ચીવાનો ચેવડો શી. ૬-૦ રતલ
'ભાણવડીયા બદામી જે'ડા શી. ૬-૦ રતલ	બદામી માવા ધારી શી. ૬-૦ રતલ	પાપડ અડદના નાના ૧૦૦ નંબના શી. ૧૨-૦ મસાલા વાળા
સુરતી પીરતા માવા ધારી શી. ૬-૦ રતલ	જમનગરી મેસુર શી. ૪-૦ રતલ	પાપડ અડદના મસાલા વાળા મોટા, ૧૦૦ નંબના શી. ૧૨-૦
મુંબઈ લીલો હલવા પીરતાનો શી. ૬-૦ રતલ	બુન્દીના લાડુ શી. ૩-૦ રતલ	દાળ, ફેલ્લી શી. ૨-૦ રતલ
મુંબઈ લીલો બદામી હલવા શી. ૬-૦ રતલ	ચુલાબ જંબુ શી. ૨-૬ રતલ	મીક્સ ફરસાણુ શી. ૪-૦ રતલ
પેારબંદરી સારા શી. ૫-૦ રતલ	—ફરસાણુ—	
સુરમાં લાડુ શી. ૩-૦ રતલ	લાંબનગરના ગાંઠીયા ફાફડીયા શી. ૩-૦ રતલ	મીઠાઈ દીવાળી મીક્સ ૫-૦ રતલ
કોપરાપાક શી. ૨-૧ રતલ	ઝીણી ચણાના લોટની સેવ શી. ૨-૬ રતલ	” ” ” ૪-૦ રતલ
માવા મોહનધાર શી. ૪-૦ રતલ		

પોસ્ટેજ : યુનીયનમાં ૩ પેની રતલ

સા. રોડેસીયા ૯ પેની રતલ

નોર્થર્ન રોડેસીયા શી. ૧-૦ રતલ

ઓર્ડર સાથે પૈસા મોકલવા વિનંતી છે

Jethalal's Mithai House

71 Prince Edward Street, Durban.

Telephone : 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address: "SWEETMEATS"